

Gminny Program Rewitalizacji Gminy-Miasto Działdowo do roku 2030

Diagnoza obszaru rewitalizacji i obszaru zdegradowanego

Opracowanie:

Spis treści

1. Wprowadzenie	4
2. Podstawa prawna	5
3. Charakterystyka Gminy-Miasto Działdowo	6
3.1 Położenie	6
3.2 Sytuacja społeczno-gospodarcza	7
4. Diagnoza obszaru zdegradowanego	9
4.1 Metodyka wyznaczania obszaru zdegradowanego	9
4.1.1 Wyróżnione obszary porównawcze	11
4.1.2 Dobór kryteriów delimitacji obszaru zdegradowanego	13
4.2 Sfera społeczna	17
4.3 Sfera gospodarcza	31
4.4 Sfera środowiskowa	35
4.5 Sfera przestrzenno-funkcjonalna	41
4.6 Sfera techniczna	44
4.7 Podsumowanie	48
5. Wyznaczenie obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji	53

1. Wprowadzenie

Niniejsza diagnoza służy wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji zgodnie z przepisami prawa. Według ustawy o rewitalizacji z dnia 9 października 2015 r. i zgodnie z art. 9. ust. 1 jako **obszar zdegradowany** rozumie się: *obszar gminy znajdujący się w stanie kryzysowym z powodu koncentracji negatywnych zjawisk społecznych, w szczególności bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, wysokiej liczby mieszkańców będących osobami ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w ustawie z dnia 19 lipca 2019r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami (Dz.U. z 2020 r. poz. 1062), niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, a także niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym, można wyznaczyć jako obszar zdegradowany w przypadku występowania na nim ponadto co najmniej jednego z następujących negatywnych zjawisk: gospodarczych, środowiskowych, przestrzenno-funkcjonalnych lub technicznych.* Natomiast **obszar rewitalizacji** zgodnie z art. 10. ust. 1 definiuje się jako: *obszar obejmujący całość lub część obszaru zdegradowanego, cechujący się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk, o których mowa w art. 9 ust. 1, na którym z uwagi na istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego gmina zamierza prowadzić rewitalizację, wyznacza się jako obszar rewitalizacji.*

W oparciu o zaproponowaną metodykę i katalog wskaźników będących kryteriami delimitacji, przedstawionymi w rozdziale *Metodyka wyznaczania obszaru zdegradowanego*, dokonano analizy w sferach społecznej, gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej. Szczególne znaczenie dla wyznaczenia obszaru zdegradowanego odgrywa sfera społeczna, w której koncentracja negatywnych zjawisk i występowanie kryzysu determinuje zasadność i możliwość prowadzenia rewitalizacji w ślad za literą ustawy.

Zgodnie z przeprowadzoną diagnozą, obszarem zdegradowanym okazał się być obszar 3, który jednocześnie stanowi obszar rewitalizacji, z uwagi na występowanie w nim kryzysu przede wszystkim w sferze społecznej oraz sferze środowiskowej i technicznej. Obszar ten jest istotny z punktu widzenia jednostki samorządu i ma kluczowe znaczenie dla rozwoju lokalnego, co zostało wykazane w niniejszej diagnozie.

2. Podstawa prawna

Gminny Program Rewitalizacji dla Gminy-Miasto Działdowo do roku 2030 został opracowany na podstawie zapisów ustawy o rewitalizacji z dnia 9 października 2015 r. (Dz. U. z 2021 r. poz. 485). Dokument ten stanowi wieloletni program działań w sferze społecznej, gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej oraz technicznej, zmierzający do wyprowadzenia obszaru rewitalizacji ze stanu kryzysowego.

Przed opracowaniem Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy-Miasto Działdowo do 2030 dokonano delimitacji, czyli wyznaczenia obszaru zdegradowanego na podstawie szczegółowych badań oraz analizy czynników w różnych sferach (społecznej, gospodarczej, środowiskowej, technicznej i przestrzenno-funkcjonalnej), mających wpływ na rozwój poszczególnych części Działdowa.

Proces delimitacji obszaru kryzysowego rozpoczęto od przeprowadzenia szczegółowych badań czynników mających wpływ na rozwój poszczególnych części Działdowa. Dla skutecznego przeprowadzenia tego procesu wykorzystano podział na obszary porównawcze, które wyznaczone zostały w oparciu o powiązania funkcjonalne, rozwój historyczny oraz naturalne granice związane np. z przebiegiem linii kolejowej. Kolejnym etapem było przeprowadzenie analizy porównawczej w obrębie wyłonionych obszarów, co umożliwiło wskazanie obszaru znajdującego się w szczególnie trudnej sytuacji ze względu na koncentrację i wysokie natężenie negatywnych zjawisk społecznych, a także odnotowywane niepożądane zjawiska w sferze gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej. Przyjęte założenia metodologiczne pozwoliły na delimitację obszaru kryzysowego. Jego powierzchnia oraz kształt wynikały z jednej strony z przeprowadzonej diagnozy, a z drugiej były efektem ograniczeń określonych w ustawie, precyzujących maksymalną liczbę ludności (30%) i powierzchni gminy (20%), które mogą zostać objęte GPR.

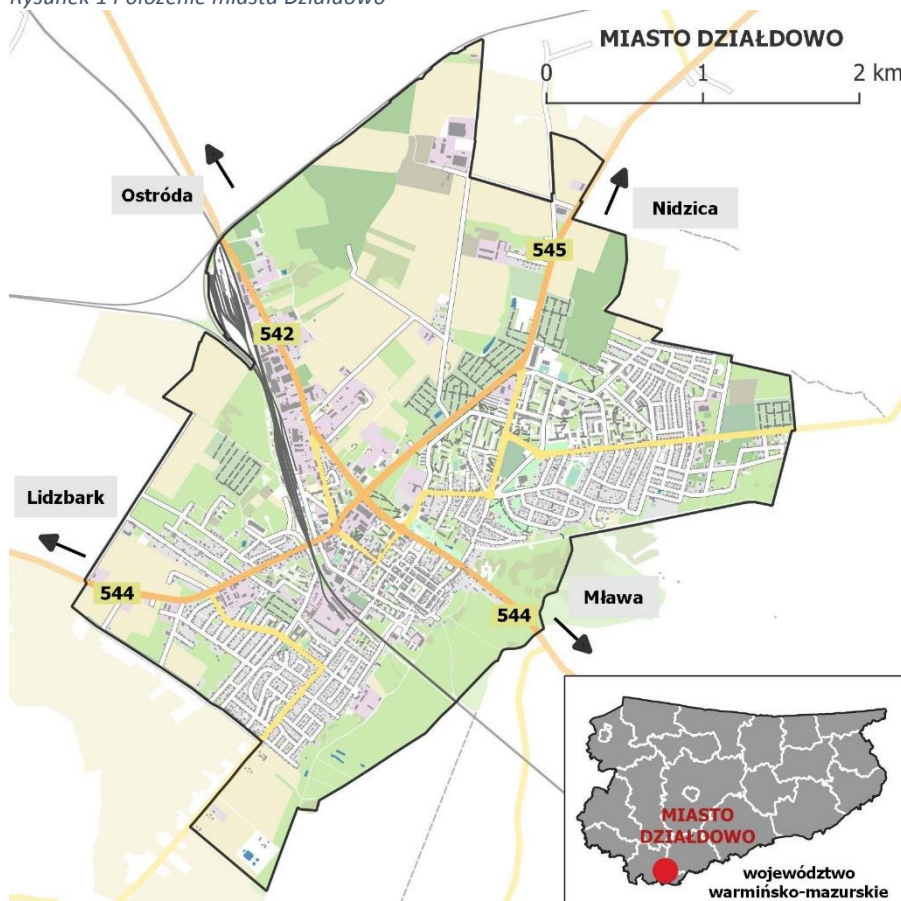
W efekcie przeprowadzonych prac dokonano ostatecznej delimitacji obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji, uznając za obszar zdegradowany obszar 3, który spełniając wymogi zawarte w ustawie, w całości został również uznany za obszar rewitalizacji.

3. Charakterystyka Gminy-Miasto Działdowo

3.1 Położenie

Działdowo jest miastem położonym w południowo-zachodniej części województwa warmińsko-mazurskiego, w powiecie działdowskim, nad rzeką Działdówką. Z uwagi na swoje graniczne położenie, między Mazowszem a Warmią i Mazurami, nazywane jest bramą wjazdową do Krainy Wielkich Jezior Mazurskich. Przez Działdowo przebiegają drogi wojewódzkie nr 542, 544 i 545. Miasto leży również w pobliżu drogi ekspresowej S7 łączącej Gdańsk z Rabką Zdrój. Ponadto przez teren miasta przebiega linia kolejowa: Warszawa-Gdynia i Działdowo-Olsztyn. Węzeł kolejowy znajdujący się w mieście oraz przebiegające przez teren Działdowa drogi, umożliwiają sprawną komunikację z różnymi częściami kraju. Działdowo oddalone jest o 80 km od Olsztyna, 120 km od Torunia, 130 km od Warszawy i 190 km od Gdańska. Miasto otacza gmina wiejska Działdowo, która ma charakter obwarzankowy. Działdowo stanowi centrum gospodarcze powiatu i pełni funkcję subregionalnego ośrodka, świadczącego usługi publiczne dla mieszkańców okolicznych miejscowości.

Rysunek 1 Położenie miasta Działdowo

Źródło: opracowanie własne.

3.2 Sytuacja społeczno-gospodarcza

W 2020 r. miasto Działdowo zamieszkiwało 20 661 mieszkańców. Działdowo zajmuje *powierzchnię 11,47 km²*, co w przeliczeniu daje *gęstość zaludnienia równą 1801 osób/km²*. Prognozy liczby ludności wskazują na *3% ubytek liczby ludności w nadchodzącej dekadzie*. W mieście widoczne są procesy związane ze *starzeniem się społeczności lokalnej*. Obecnie *odsetek osób w wieku 65 lat i więcej w populacji ogółem wynosi 18%*, to o 3,3 pp. więcej w stosunku do 2016 r. Oprócz starzenia się społeczeństwa, w mieście od 2018 r. obserwowane są *wahania dotyczące przyrostu naturalnego*. W roku 2020 r. wartość przyrostu naturalnego na 1000 ludności była ujemna i wynosiła -5,61, w latach poprzednich (za wyjątkiem roku 2018 r.) wartość przyrostu naturalnego utrzymywała się na poziomie dodatnim. Negatywnym zjawiskiem obserwowanym w Działdowie, jest również utrzymujące się od 2010 r. *ujemne saldo migracji*, co może świadczyć o niskiej atrakcyjności osiedleńczej miasta.

Na terenie miasta działalność prowadzi Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, z którego pomocy w 2020 r. skorzystało 907 mieszkańców, czyli 4,4% ogółu. W porównaniu do lat poprzednich widoczna jest *zmniejszająca się liczba osób korzystających z pomocy MOPS*, na co wpływ może mieć usamodzielnienie się podopiecznych, związane z przyznaniem im świadczeń emerytalno-rentowych lub podjęciem zatrudnienia. Wśród głównych *powodów* otrzymywania pomocy w 2020 r. wskazuje się na *bezrobocie*, co może mieć związek z wystąpieniem w tym czasie stanu pandemii i utratą pracy wielu mieszkańców. Jednakże tendencje związane ze zmianą liczby osób bezrobotnych są pozytywne. W ostatniej dekadzie *udział bezrobotnych zarejestrowanych w stosunku do liczby osób w wieku produkcyjnym, zmniejszył się z 10,0% do 6,7% w 2020 r.*

Według danych pozyskanych z rejestru REGON liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w 2020 r. była równa 2 585. Do głównych branż gospodarki w mieście należą *handel, budownictwo i szeroko rozumiane usługi*. Przeważającą liczbę podmiotów stanowią te z sektora małych i średnich przedsiębiorstw, których rozwój i działalność wspiera *Działdowska Agencja Rozwoju S.A.*

Działdowo jest *miastem atrakcyjnym pod względem inwestycyjnym* z uwagi na swoje położenie, dobrze rozwiniętą infrastrukturę techniczną, niskie koszty prowadzenia działalności gospodarczej oraz zaplecze w postaci terenów przeznaczonych pod inwestycje. Niekwestionowanym atutem jest również położenie miasta na granicy dwóch województw, które daje możliwości rozwoju i gospodarczej ekspansji na rynki w różnych częściach kraju, a także sieć dróg i połączeń, które umożliwiają sprawne przemieszczanie się. Dodatkowo, Działdowo jest siedzibą powiatu działdowskiego i stanowi lokalne centrum administracyjne i gospodarcze. Na terenie miasta swoją

siedzibę mają najważniejsze urzędy oraz instytucje m.in. Starostwo Powiatowe, Sąd Rejonowy czy Powiatowy Urząd Pracy.

Gmina-Miasto Działdowo w ramach podziału fizycznogeograficznego leży w makroregionie Niziny Północnomazowieckiej, która rozciąga się pomiędzy Wisłą i Pisą na północ od Doliny Środkowej Wkry i Dolnego Bugu. Gmina-Miasto Działdowo położona jest w granicach mezoregionu Wzniesienia Mławskie, które charakteryzuje się występowaniem wysokich wałów sięgających powyżej 200 m n.p.m. W granicach administracyjnych Działdowa znajdują się dwa pomniki przyrody oraz dwa użytki ekologiczne. Na terenie miasta nie występują inne formy ochrony przyrody. Jednakże miasto leży w sąsiedztwie obszaru specjalnej ochrony ptaków „Doliny Wkry i Mławki”, który swoich zasięgiem obejmuje obszar gminy wiejskiej Działdowo.

Odnosząc się do ogólnej charakterystyki społeczno-gospodarczej miasta, warto zwrócić szczególną uwagę na problemy oraz potencjały Działdowa. Negatywnym zjawiskiem obserwowanym w Działdowie jest stopniowy ubytek liczby ludności, gwałtowne starzenie się społeczności lokalnej oraz utrzymujące się na poziomie ujemnym saldo migracji. Jednocześnie Gmina-Miasto Działdowo może wykorzystać swój potencjał rozwojowy związany z linią kolejową, zabytkami oraz obecnością terenów inwestycyjnych, w celu przyciągnięcia turystów i nowych mieszkańców, a także inwestorów, którzy zapewnią miejsca pracy dla mieszkańców Działdowa.

4. Diagnoza obszaru zdegradowanego

4.1 Metodyka wyznaczania obszaru zdegradowanego

Gminny Program Rewitalizacji Gminy-Miasto Działdowo jest dokumentem strategicznym o charakterze lokalnym. Zgodnie z zapisami ustawy, *rewitalizacja stanowi proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, prowadzony w sposób kompleksowy, poprzez zintegrowane działania na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki, skoncentrowane terytorialnie, prowadzone przez interesariuszy rewitalizacji na podstawie programu rewitalizacji.* Obszar, który zostanie poddany rewitalizacji powinien zostać wyodrębniony w sposób szczegółowy, w oparciu o katalog wskaźników odnoszących się do sytuacji społeczno-gospodarczej jednostki. Przyjęta w niniejszym opracowaniu metodologia przeprowadzenia delimitacji obszaru zdegradowanego, a następnie obszaru rewitalizacji w Gminie-Miasto Działdowo zakładała w głównej mierze oparcie się na szczegółowych (w większości mierzalnych) zmiennych, dotyczących sytuacji społecznej (z zakresu demografii, kapitału społecznego, bezpieczeństwa publicznego, pomocy społecznej i rynku pracy), gospodarczej (z zakresu przedsiębiorczości), środowiskowej (dotyczących jakości powietrza atmosferycznego, poziomu natężenia hałasu, powierzchni terenów zielonych oraz wyrobów azbestowych), przestrzennej (z zakresu dostępności do usług oraz dostosowania rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji terenu) i technicznej (przede wszystkim potrzeby w zakresie termomodernizacji i dostosowania obiektów do osób ze szczególnymi potrzebami) na danym obszarze.

Pierwszy etap opracowania polegał na przeprowadzeniu tzw. analizy danych zastanych (desk research). Metoda ta opiera się na zgromadzeniu rzetelnych i przydatnych materiałów i danych statystycznych, które zostały w późniejszych etapach poddane analizie. Dopiero po wyselekcjonowaniu rzetelnych informacji przeprowadzona została właściwa analiza desk research, obejmująca w głównej mierze dokumenty i źródła danych zidentyfikowanych i uznanych za istotne dla procesu badawczego. W trakcie opracowywania i tworzenia niniejszego dokumentu, zastosowano dwa podejścia bazujące na analizie danych zastanych: statystyczne i przestrzenne. W ujęciu statystycznym dane zostały zgromadzone w pliku, a następnie poddane analizie i przetworzone na potrzeby niniejszego opracowania. W ujęciu przestrzennym posłużono się danymi, które zostały odniesione do przyjętych obszarów porównawczych. Z uwagi na szeroki katalog problemów społecznych oraz różne jednostki miary pozyskanych danych, w badaniu sfery społecznej zastosowano normalizację zmiennych. Dokonano podziału wybranych zmiennych X ze względu na rolę, jaką odgrywają w kształtowaniu się rozważanego zjawiska, czyli określono czy rozwój ten stymulują, czy też hamują. W tym kontekście wyróżniono stymulanty i destymulanty.

Zmienna X_j jest:

- stymulantą, gdy wzrost jej wartości jest korzystny z punktu widzenia rozwoju zjawiska złożonego,
- destymulantą, gdy z punktu widzenia rozwoju zjawiska złożonego korzystne są jej malejące wartości.

Normalizacji zmiennych dokonano poprzez standaryzację, czyli odniesienie wartości wskaźnika do jego wartości maksymalnej w grupie analizowanych czynników. Standaryzacja daje możliwość uzyskania liczb niemianowanych, które można w łatwy sposób porównywać, z uwagi na ich ujednoczenie. Opracowane dane zwizualizowano, przedstawiając je za pomocą kartogramów. Kolejnym krokiem było opracowanie syntetycznego wskaźnika degradacji w sferze społecznej.

Opracowanie gminnego programu rewitalizacji ma na celu zidentyfikowanie obszarów, na których koncentrują się negatywne zjawiska, po to, by móc podjąć działania, które przyczynią się do wyprowadzenia tych obszarów ze stanu kryzysowego oraz umożliwią i stworzą odpowiednie warunki do rozwoju.

Obszary deficytowe były wyznaczone z uwzględnieniem zmiennych przede wszystkim z zakresu sfery społecznej, a w następnej kolejności zmiennych pozaspołecznych, tj. ze sfery gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej.

Delimitacja przeprowadzona w ramach opracowywania niniejszego dokumentu obejmowała następujące etapy:

1. Podzielenie terenu Gminy-Miasto Działdowo na mniejsze jednostki (obszary porównawcze), według jasnego kryterium spójności społeczno-terytorialnej oraz administracyjnej.
2. Wybór kryteriów (zmiennych) delimitacji.
3. Przeprowadzenie szczegółowej analizy wskaźnikowej w zakresie problemów społecznych w wyodrębnionych obszarach (badanie ilościowe). Wynikiem tego, było wyodrębnienie obszarów o szczególnym nasileniu problemów społecznych (metoda: analiza danych zastanych, pozyskanych z Urzędu Miasta Działdowo, Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej i Powiatowego Urzędu Pracy w Działdowie), normalizacja danych zastanych (standaryzacja) a następnie opracowanie syntetycznego wskaźnika degradacji w sferze społecznej.
4. Przeprowadzenie analizy obszarów porównawczych pod kątem występowania problemów w sferze pozaspołecznej. Analizę czynników gospodarczych, środowiskowych, przestrzenno-funkcjonalnych i technicznych przeprowadzono poprzez przedstawienie poszczególnych

czynników zarówno w skali ilościowej jak i jakościowej. Uzyskane wyniki stanowiły podstawę do wyłonienia obszaru, który zostanie poddany rewitalizacji.

5. Wyodrębnienie obszarów porównawczych, które cechują się najwyższym stopniem zdegradowania - w wymiarze społecznym i tzw. pozaspołecznym.
6. Wyodrębnianie obszaru rewitalizacji – obszaru o szczególnym nasileniu problemów społecznych, uwzględniającego ustawowe wskaźniki obligatoryjne dotyczące powierzchni - maksymalnie 20% powierzchni gminy - oraz ludności - maksymalnie 30% wszystkich zamieszkujących Gminę-Miasto Działdowo.
7. Analiza pogłębiona wybranego obszaru rewitalizacji zakończona analizą SWOT.

4.1.1 Wyróżnione obszary porównawcze

W ramach programu rewitalizacji wyodrębniono 6 obszarów, których granice i ich przebieg definiuje układ przestrzenno-funkcjonalny miasta oraz rozwój historyczny. Obszary zostały wyodrębnione w dużej mierze w oparciu o pełnione przez nie funkcje oraz naturalny podział, będący wynikiem uwarunkowań transportowych, m.in. przebiegiem linii kolejowej, która rozdziela obszary 1 i 2 od obszaru 3. Obszar 3 ze starym miastem stanowi centralny obszar wielofunkcyjny, w którym zlokalizowane są obiekty zabytkowe oraz różne instytucje i obiekty użyteczności publicznej. Obszary 4 i 5 zostały wyodrębnione osobno jako nowe osiedla na których dominuje zabudowa mieszkaniowa i usługowa. Wyróżnione obszary stanowią swoiste, spójne i odrębne jednostki, w znaczeniu społecznym, przestrzenno-funkcyjnym i topograficznym.

Tabela 1 Zestawienie obszarów porównawczych w ramach programu rewitalizacji

Lp	Obszar porównawczy	Powierzchnia [ha]	Powierzchnia [%]	Liczba mieszkańców (2020 r.)	Liczba ludności [%]
1	Obszar 1	214,16	18,7	2 701	13,1
2	Obszar 2	141,33	12,3	2 561	12,4
3	Obszar 3	227,51	19,8	4 577	22,2
4	Obszar 4	84,95	7,4	2 116	10,2
5	Obszar 5	147,92	12,9	4 957	24,0
6	Obszar 6	331,39	28,9	3 749	18,1
	Gmina-Miasto Działdowo	1 147,27	100%	20 661	100%

Źródło: opracowanie własne

Poniższa grafika prezentuje podział Gminy-Miasto Działdowo na wskazane obszary porównawcze.

Rysunek 2 Obszary porównawcze w ramach GPR Gminy-Miasto Działdowo do roku 2030

Źródło: opracowanie własne

4.1.2 Dobór kryteriów delimitacji obszaru zdegradowanego

W celu prawidłowego przeprowadzenia delimitacji analizowanych obszarów, koniecznym było wybranie odpowiednich zmiennych, które istotnie statystycznie różnicują między sobą wskazane jednostki. Ze względu na charakter Gminy-Miasto Działdowo i występujących w niej zjawisk społecznych, gospodarczych, środowiskowych, przestrzenno-funkcjonalnych i technicznych, istotne było zbadanie szeregu zmiennych i wypracowanie katalogu wskaźników, które umożliwią analizę poszczególnych sfer przedstawionych w ustawie o rewitalizacji.

W wyniku prac stworzono katalog kryteriów delimitacji obszaru zdegradowanego, zawierający 24 zmienne, które zostały zaprezentowane w tabeli.

Tabela 2 Kryteria delimitacji obszaru zdegradowanego

Kategoria	Lp.	Wskaźnik	Opis
SFERA SPOŁECZNA	1	Przyrost naturalny na 1000 mieszkańców	Wskaźnik określający poziom kapitału ludzkiego. Zmienna zestandaryzowana, prezentowana w formie przeliczeniowej pokazującej różnicę pomiędzy liczbą urodzeń a zgonów na 1000 mieszkańców. Źródło danych: Urząd Miasta Działdowo
	2	Liczba zarejestrowanych organizacji pozarządowych na 1000 mieszkańców	Wskaźnik określający poziom kapitału społecznego. Zmienna zestandaryzowana, prezentowana w formie przeliczeniowej pokazującej liczbę organizacji pozarządowych na 1000 mieszkańców. Źródło danych: Starostwo Powiatowe Działdowo
	3	Liczba osób bezrobotnych na 1000 mieszkańców	Wskaźnik skupiający się na ocenie sytuacji społeczności obszaru na lokalnym rynku pracy. Zmienna zestandaryzowana, prezentowana w formie przeliczeniowej pokazującej liczbę osób bezrobotnych na 1000 mieszkańców. Źródło danych: Powiatowy Urząd Pracy w Działdowie
	4	Liczba osób długotrwale bezrobotnych na 1000 mieszkańców	Wskaźnik skupiający się na ocenie sytuacji społeczności obszaru na lokalnym rynku pracy. Zmienna zestandaryzowana, prezentowana w formie przeliczeniowej pokazującej liczbę osób długotrwale bezrobotnych na 1000 mieszkańców. Źródło danych: Powiatowy Urząd Pracy w Działdowie

Kategori a	Lp.	Wskaźnik	Opis
	5	Liczba klientów pomocy społecznej na 1000 mieszkańców	Wskaźnik obrazujący potrzeby lokalnej społeczności w zakresie zinstytucjonalizowanej pomocy społecznej uwzględniający liczbę klientów ośrodka pomocy społecznej. Zmienna zestandaryzowana, prezentowana w formie przeliczeniowej na 1000 mieszkańców. Źródło danych: MOPS Działdowo
	6	Liczba udzielonych świadczeń na 1000 mieszkańców	Wskaźnik obrazujący potrzeby lokalnej społeczności w zakresie zinstytucjonalizowanej pomocy społecznej uwzględniający liczbę udzielonych świadczeń. Zmienna zestandaryzowana, prezentowana w formie przeliczeniowej na 1000 mieszkańców. Źródło danych: MOPS Działdowo
	7	Kwota udzielonych świadczeń na 1000 mieszkańców	Wskaźnik obrazujący potrzeby lokalnej społeczności w zakresie zinstytucjonalizowanej pomocy społecznej uwzględniający kwotę udzielonych świadczeń. Zmienna zestandaryzowana, prezentowana w formie przeliczeniowej na 1000 mieszkańców. Źródło danych: MOPS Działdowo
	8	Liczba osób uzależnionych od alkoholu na 1000 mieszkańców	Wskaźnik opisujący poziom bezpieczeństwa na danym obszarze oraz obrazujący potrzeby lokalnej społeczności w zakresie pomocy społecznej, uwzględniający liczbę osób zarejestrowanych w MOPS, mających problemy z alkoholem. Zmienna zestandaryzowana, prezentowana w formie przeliczeniowej na 1000 mieszkańców. Źródło danych: MOPS Działdowo
	9	Liczba ofiar przemocy na 1000 mieszkańców	Wskaźnik opisujący poziom bezpieczeństwa na danym obszarze z punktu widzenia przemocy. Zmienna zestandaryzowana, prezentowana w formie przeliczeniowej pokazującej liczbę osób wobec których istnieje podejrzenie, że są dotknięte przemocą w przeliczeniu na 1000 mieszkańców. Źródło danych: MOPS Działdowo
	10	Liczba osób z niepełnosprawnością na 1000 mieszkańców	Wskaźnik obrazujący sytuację osób ze specjalnymi potrzebami na danym obszarze. Zmienna zestandaryzowana, prezentowana w formie przeliczeniowej pokazującej liczbę osób z niepełnosprawnością na 1000 mieszkańców. Źródło danych: MOPS Działdowo
	11	Liczba przestępstw na 1000 mieszkańców	Wskaźnik opisujący poziom bezpieczeństwa na danym obszarze, skupia się na prezentacji danych dotyczących poważnych naruszeń prawa. Zmienna skategoryzowana, prezentowana w formie przeliczeniowej na 1000 mieszkańców. Źródło danych: Komenda Powiatowa Policji w Działdowie

Kategoria	Lp.	Wskaźnik	Opis
	12	Liczba zdarzeń drogowych na 1000 mieszkańców	Wskaźnik opisujący poziom bezpieczeństwa na danym obszarze, skupia się na prezentacji danych dotyczących zdarzeń drogowych. Zmienna zestandaryzowana, prezentowana w formie przeliczeniowej na 1000 mieszkańców. Źródło danych: Komenda Powiatowa Policji w Działdowie
SFERA GOSPODARCZA	13	Liczba podmiotów gospodarczych na 1000 mieszkańców	Wskaźnik skupiający się na ocenie stopnia przedsiębiorczości mieszkańców obszaru. Zmienna zestandaryzowana, prezentowana w formie przeliczeniowej pokazującej liczbę podmiotów gospodarczych na 1000 mieszkańców. Źródło danych: rejestr REGON
	14	Stosunek podmiotów nowo zarejestrowanych do wyrejestrowanych	Wskaźnik skupiający się na kondycji lokalnej gospodarki. Zmienna zestandaryzowana, prezentowana w formie przeliczeniowej pokazującej stosunek liczby podmiotów nowo zarejestrowanych do podmiotów wyrejestrowanych. Źródło danych: rejestr REGON
SFERA ŚRODOWISKOWA	15	Jakość powietrza atmosferycznego	Wskaźnik obrazujący obszary z największymi potrzebami środowiskowymi. Zmienna skategoryzowana na podstawie oceny jakościowej. Źródło danych: WIOŚ Olsztyn
	16	Poziom natężenia hałasu	Wskaźnik skupiający się na ocenie poziomu natężenia hałasu. Zmienna skategoryzowana, oceniana jakościowo w zależności od uciążliwości powstałej na skutek istniejącej infrastruktury drogowej i transportu. Źródło danych: WIOŚ Olsztyn
	17	Masa wyrobów azbestowych na km ²	Wskaźnik obrazujący obszary z największymi problemami związanymi z wyrobami azbestowymi. Źródło danych: Urząd Miasta Działdowo
	18	Udział terenów zielonych będących w zasobie gminnym	Wskaźnik obrazujący dostępność terenów zielonych. Zmienna skategoryzowana, oceniana jakościowo na podstawie obecności otwartych terenów zielonych. Źródło danych: Urząd Miasta Działdowo

Kategoria	Lp.	Wskaźnik	Opis
SFERA PRZESTRZENNO-FUNKCJONALNA	19	Dostępność do usług społecznych	Wskaźnik skupiający się na ocenie dostępności różnorodnych placówek szkolnych. Zmienna skategoryzowana na podstawie liczby istniejących placówek szkolnych funkcjonujących na danym obszarze. Źródło danych: Urząd Miasta Działdowo
	20	Poziom dostosowania rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru	Wskaźnik skupiający się na ocenie występujących barier urbanistycznych, które utrudniają rozwój nowych funkcji oraz ograniczają dostępność przestrzenną dla osób ze szczególnymi potrzebami. Źródło danych: Urząd Miasta Działdowo
SFERA TECHNICZNA	21	Liczba zabytków na km ²	Wskaźnik obrazujący zagęszczenie obiektów zabytkowych na poszczególnych obszarach, których obecność generuje rosnące koszty związane z konserwacją i modernizacją historycznych obiektów. Źródło danych: Urząd Miasta Działdowo
	22	Liczba pustych lokali mieszkalnych na km ²	Wskaźnik obrazujący zagęszczenie zasobów komunalnych na poszczególnych obszarach, których występowanie daje możliwości osiedlenia się nowych mieszkańców. Źródło danych: Urząd Miasta Działdowo
	23	Liczba obiektów użyteczności publicznej wymagających termomodernizacji na km ²	Wskaźnik skupiający się na ocenie potrzeb związanych z termomodernizacją obiektów użyteczności publicznej. Źródło danych: Urząd Miasta Działdowo
	24	Liczba obiektów użyteczności publicznej dostosowanych do osób ze szczególnymi potrzebami na km ²	Wskaźnik skupiający się na ocenie stopnia dostosowania obiektów użyteczności publicznej do osób ze szczególnymi potrzebami. Źródło danych: Urząd Miasta Działdowo

Źródło: opracowanie własne

Wskazane w tabeli zmienne zostały zaprezentowane w kolejnych rozdziałach oraz szczegółowo omówione i zwizualizowane za pomocą kartogramów.

4.2 Sfera społeczna

Prowadząc analizę sfery społecznej, wykorzystano wskaźniki, które w sposób syntetyczny pokazały stan oraz zaawansowanie występowania problemów społecznych w poszczególnych obszarach badawczych wyodrębnionych w mieście. Po wcześniejszej weryfikacji danych, do analizy wybrano następujące mierzalne wskaźniki, należące do następujących grup:

- sytuacja demograficzna
- kapitał społeczny
- bezrobocie
- pomoc społeczna
- bezpieczeństwo publiczne

Dobór zmiennych pozwolił na wyselekcjonowanie tych obszarów miasta, w których koncentracja i natężenie negatywnych zjawisk jest najwyższe, co wskazuje na występowanie stanu kryzysowego w tychże jednostkach. W niniejszym badaniu wykorzystano dane pozyskane z Urzędu Miasta oraz jednostek funkcjonujących na terenie Działdowa, do których należą: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, Powiatowy Urząd Pracy oraz Komenda Powiatowa Policji.

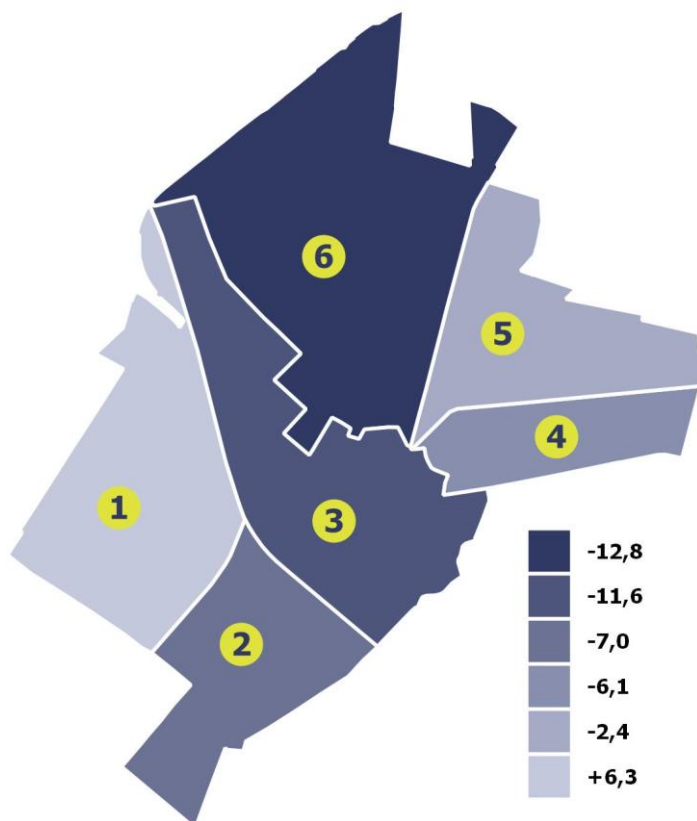
Pierwszą analizowaną zmienną w ramach opracowywania sfery społecznej był *przyrost naturalny na 1000 mieszkańców*, który został wyliczony na podstawie liczby urodzeń i zgonów w 2020 r. W poniższej tabeli zaprezentowano dane dla poszczególnych obszarów. Wartość wskaźnika dla miasta była ujemna, co ma związek z przeważającą liczbą zgonów (287) nad urodzeniami (160). Najbardziej niekorzystną sytuację i ujemny przyrost naturalny odnotowano na obszarze 6 (-12,80) oraz obszarze 3 (-11,58). Za obszar o największym potencjale demograficznym, w którym wartość przyrostu naturalnego jako jedyna była dodatnia (6,29), należy uznać obszar 1.

Tabela 3 Przyrost naturalny na 1000 mieszkańców

Lp.	Obszar porównawczy	Liczba urodzeń	Liczba zgonów	Przyrost naturalny na 1000 mieszkańców
1	Obszar 1	39	22	6,29
2	Obszar 2	18	36	-7,03
3	Obszar 3	28	81	-11,58
4	Obszar 4	16	29	-6,14
5	Obszar 5	36	48	-2,24
6	Obszar 6	23	71	-12,80
Gmina-Miasto Działdowo		160	287	-6,15

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Miasta Działdowo

Rysunek 3 Przyrost naturalny na 1000 mieszkańców

Źródło: opracowanie własne

Kolejna zmienna, która wzięta została pod uwagę w trakcie analizy dotyczy poziomu kapitału społecznego. Oceniając poziom kapitału społecznego w mieście, posłużono się analizą wielkości stopnia zrzeszania się mieszkańców, który wyrażony został w liczbie organizacji pozarządowych. Dodatkowo oceniono jakość edukacji w Gminie-Miasto Działdowo, wyrażony wynikami egzaminu ósmoklasisty w poszczególnych szkołach znajdujących się na terenie Działdowa.

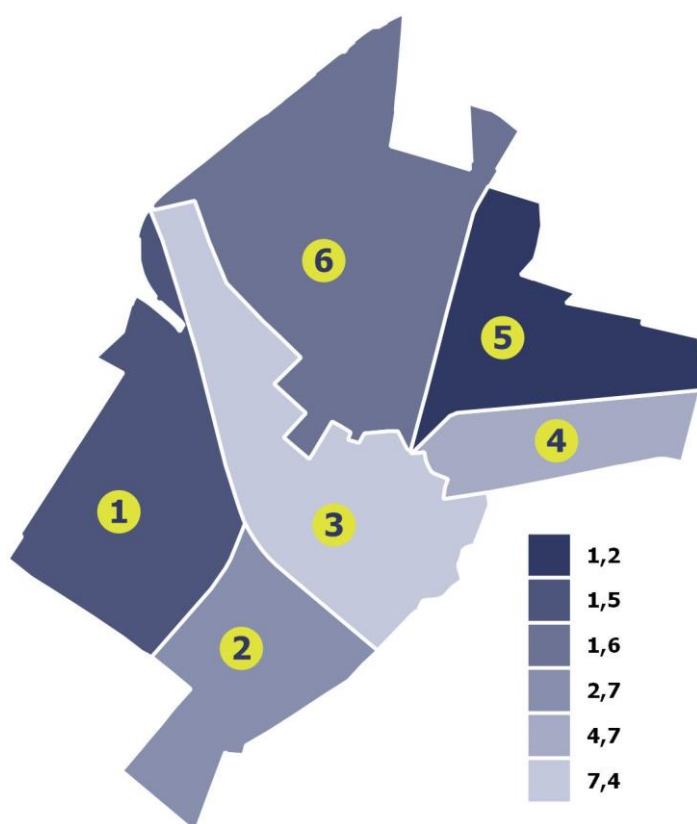
Na terenie miasta zarejestrowanych jest 67 organizacji pozarządowych, co w przeliczeniu na 1000 mieszkańców daje wynik 3,24. Tylko dwa z wyróżnionych obszarów osiągnęły wynik wyższy niż wskaźnik dla Gminy-Miasto Działdowo, obszar 3 (7,43) i obszar 4 (4,73). Na tych obszarach zostało zarejestrowanych najwięcej organizacji pozarządowych i mają największy potencjał społeczny do rozwoju obywatelskości i różnorodnych inicjatyw lokalnych/oddolnych. Najmniej korzystnie przedstawia się sytuacja na obszarze 5 i 1, tam wartość wskaźnika była równa kolejno 1,21 i 1,48.

Tabela 4 Liczba organizacji pozarządowych na 1000 mieszkańców

Lp.	Obszar porównawczy	Liczba organizacji pozarządowych	Liczba zarejestrowanych organizacji pozarządowych na 1000 mieszkańców
1	Obszar 1	4	1,48
2	Obszar 2	7	2,73
3	Obszar 3	34	7,43
4	Obszar 4	10	4,73
5	Obszar 5	6	1,21
6	Obszar 6	6	1,60
Gmina-Miasto Działdowo		67	3,24

Źródło: opracowanie własne.

Rysunek 4 Liczba organizacji pozarządowych na 1000 mieszkańców

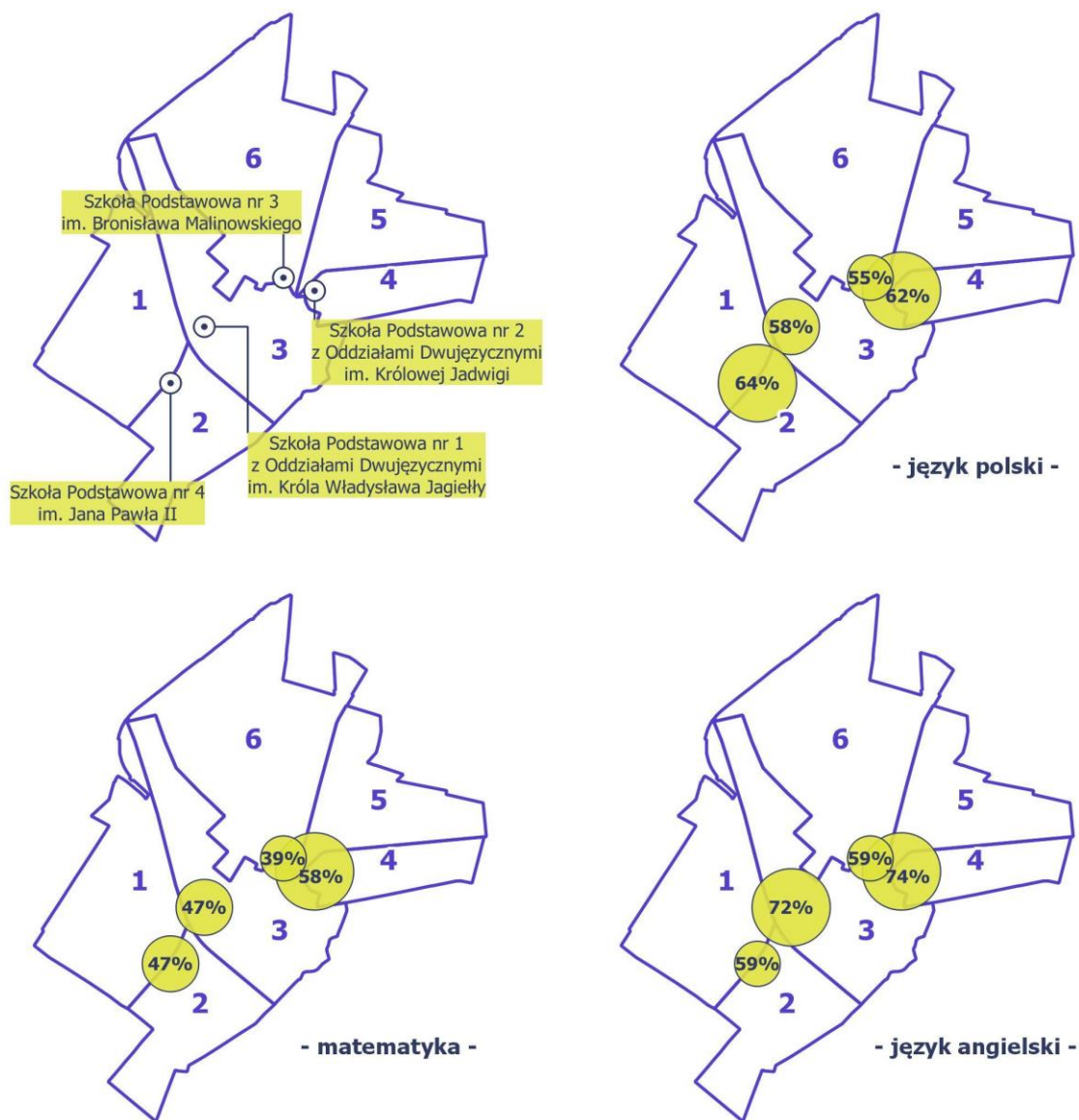

Źródło: opracowanie własne

Na terenie miasta zlokalizowane są 4 szkoły podstawowe. Najlepsze wyniki z egzaminu ósmoklasisty uzyskali uczniowie szkoły nr 2, położonej w obszarze 4, najniższe wyniki natomiast uczniowie uczęszczający do szkoły nr 4, położonej w obszarze 1. Analizując średnie wyniki z języka polskiego, matematyki i języka angielskiego dla jednostek powiatu działdowskiego, Gmina-Miasto Działdowo uzyskała jeden z niższych wyników – 52,74%. Była to wartość niższa od wartości dla powiatu działdowskiego 53,74% i województwa warmińsko-mazurskiego – 54,89%. Relatywnie niskie wyniki

egzaminu ósmoklasisty mogą wskazywać na nierówny poziom edukacji w poszczególnych szkołach i potrzebę poprawy jakości edukacji i funkcjonowania jednostek.

Rysunek 5 Wyniki egzaminu ósmoklasisty

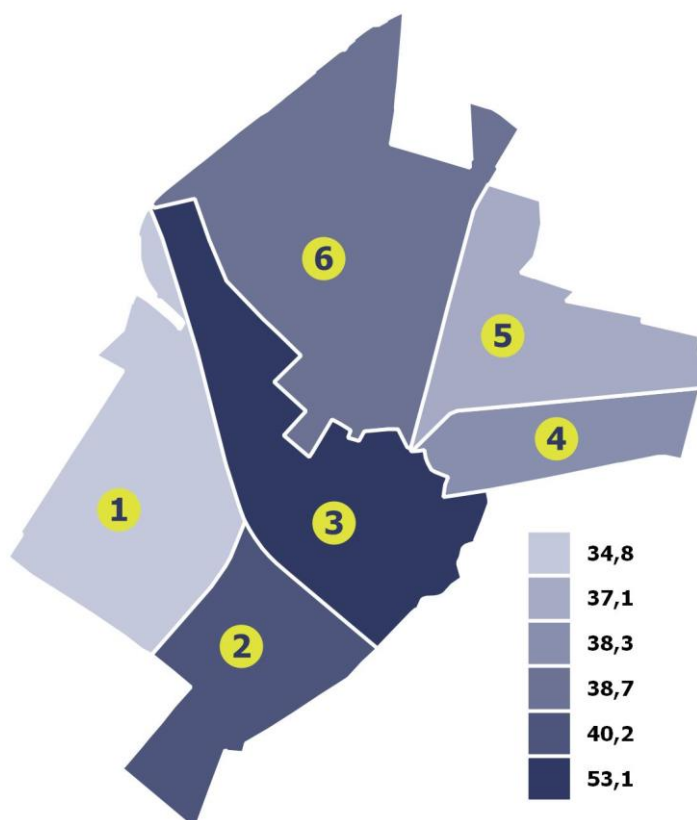
Źródło: opracowanie własne

Zjawisko bezrobocia determinuje niekorzystną sytuację materialną rodzin oraz powoduje niepożądane zachowania społeczne. W 2020 r. według danych pozyskanych z Powiatowego Urzędu Pracy w Dziadowie, liczba bezrobotnych wynosiła 850, co stanowiło 4,1% wszystkich mieszkańców miasta. W tym, ponad połowę stanowiły osoby długotrwale bezrobotne. Wskaźnik liczby osób bezrobotnych w przeliczeniu na 1000 mieszkańców wyniósł w mieście 41,14. Najgorszą sytuację

odnotowano na obszarze 3 – 53,09. W przypadku osób długotrwale bezrobotnych, wskaźnik ten również uzyskał najwyższą wartość w obszarze 3. Najkorzystniej kształtuje się natomiast sytuacja na obszarze 1, zarówno w kwestii osób bezrobotnych (34,80) jak i osób długotrwale bezrobotnych (17,03). Wartości wskaźników dla pozostałych obszarów były zbliżone.

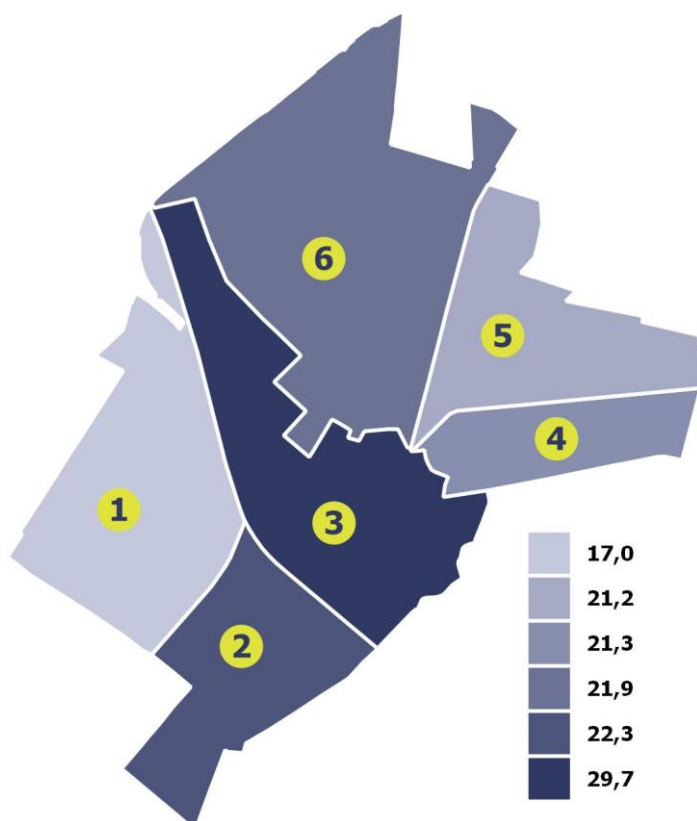
Lp.	Obszar porównawczy	Liczba bezrobotnych	Liczba osób bezrobotnych na 1000 mieszkańców	Liczba długotrwale bezrobotnych	Liczba osób długotrwale bezrobotnych na 1000 mieszkańców
1	Obszar 1	94	34,80	46	17,03
2	Obszar 2	103	40,22	57	22,26
3	Obszar 3	243	53,09	136	29,71
4	Obszar 4	81	38,28	45	21,27
5	Obszar 5	184	37,12	105	21,18
6	Obszar 6	145	38,68	82	21,87
Gmina-Miasto Działdowo		850	41,14	471	22,80

Rysunek 6 Liczba osób bezrobotnych na 1000 mieszkańców

Źródło: opracowanie własne

Rysunek 7 Liczba osób długotrwale bezrobotnych na 1000 mieszkańców

Źródło: opracowanie własne

Kolejne omawiane kwestie związane są z pomocą społeczną. W mieście działa Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, którego misją jest zapewnienie sprawnego i fachowego realizowania zadań własnych gminy oraz zadań zleconych w zakresie pomocy społecznej. Głównym celem działalności ośrodka jest przede wszystkim umożliwienie mieszkańcom przewyższania trudnych sytuacji życiowych, których nie są w stanie sami pokonać, z uwagi na niewystarczające zasoby i brak możliwości. Ośrodek podejmuje takie działania, które zmierzają do usamodzielnienia osób i rodzin oraz zintegrowania osób zagrożonych wykluczeniem ze środowiskiem. Istotnym dokumentem, który stanowi wyraz lokalnej polityki społecznej jest Strategia rozwiązywania problemów społecznych Gminy-Miasto Działdowo do roku 2030. Dokument ten określa wizję i misję rozwoju społecznego oraz wskazuje cele i kierunki działań, których realizacja wpłynie na poprawę jakości życia społeczności lokalnej, w szczególności osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem – rodziny z dziećmi, osoby starsze i z niepełnosprawnością.

Wśród celów strategicznych wskazano:

- wzmacnianie kompetencji służących prawidłowemu i efektywnemu wypełnianiu ról rodzinnych, społecznych i zawodowych
- wzmocnienie rodzin w wypełnianiu ich podstawowych funkcji, w szczególności opiekuńczo-wychowawczych
- poprawę warunków i jakości życia osób starszych, niepełnosprawnych oraz chorujących
- wzmocnienie mieszkańców w zapobieganiu problemom związanym z przemocą, uzależnieniami, przestępczością i innymi dysfunkcjami oraz w skutecznym ich rozwiązywaniu
- tworzenie warunków rozwoju aktywności i integracji lokalnej społeczności na rzecz dobra wspólnego i wsparcia osób w trudnej sytuacji

Wskazane wcześniej osoby, będące w trudnej sytuacji życiowej i korzystające z pomocy ośrodka uznaje się za kluczową grupę, z punktu widzenia rewitalizacji, której jednym z głównych założeń jest zintegrowanie działań na rzecz lokalnej społeczności oraz wyprowadzenie obszarów zdegradowanych ze stanu kryzysowego. Wystąpienie stanu kryzysowego determinuje przede wszystkim wysokie natężenie i koncentracja na tym obszarze negatywnych zjawisk społecznych. Do analizy sfery społecznej posłużono się następującymi wskaźnikami z zakresu pomocy społecznej: liczba klientów pomocy społecznej na 1000 mieszkańców, liczba udzielonych świadczeń na 1000 mieszkańców, kwota udzielonych świadczeń na 1000 mieszkańców, liczba osób uzależnionych od alkoholu na 1000 mieszkańców, liczba ofiar przemocy na 1000 mieszkańców oraz liczba osób z niepełnosprawnością na 1000 mieszkańców.

W 2020 r. z pomocy społecznej w Gminie-Miasto Działdowo skorzystało 506 osób, czyli blisko 2,5% mieszkańców. W 2016 r. liczba ta była wyższa i wynosiła 731, co oznacza, że w mieście zauważa się pozytywne tendencje związane ze zmniejszającą się liczbą osób, które korzystają z pomocy społecznej. Wskaźnik liczby klientów pomocy społecznej w stosunku do liczby ludności ogółem w przeliczeniu na 1000 mieszkańców wynosił w 2016 r. – 34,23%, natomiast w 2020 r. był niższy i jego wartość była równa – 23,93%. W 2020 r. liczba udzielonych świadczeń zmalała o ponad połowę w stosunku do 2016 r., a ich liczba wynosiła 36 452. W przypadku wskaźników dotyczących udzielonego wsparcia, najgorzej kształtuje się sytuacja na obszarze 3. Wartości wskaźników na tym obszarze są zdecydowanie wyższe i wyróżniają ten obszar na tle innych. Liczba klientów pomocy społecznej na 1000 mieszkańców w obszarze 3 wyniosła 45,66. Podobnie było w przypadku liczby udzielonych świadczeń (4 004,59) oraz ich kwoty (222 813,79). Najkorzystniej przedstawia się sytuacja na obszarze 1, gdzie liczba klientów pomocy społecznej na 1000 mieszkańców wyniosła 11,48. Również liczba świadczeń i ich kwota były najniższe w porównaniu do pozostałych obszarów, co wskazuje, że

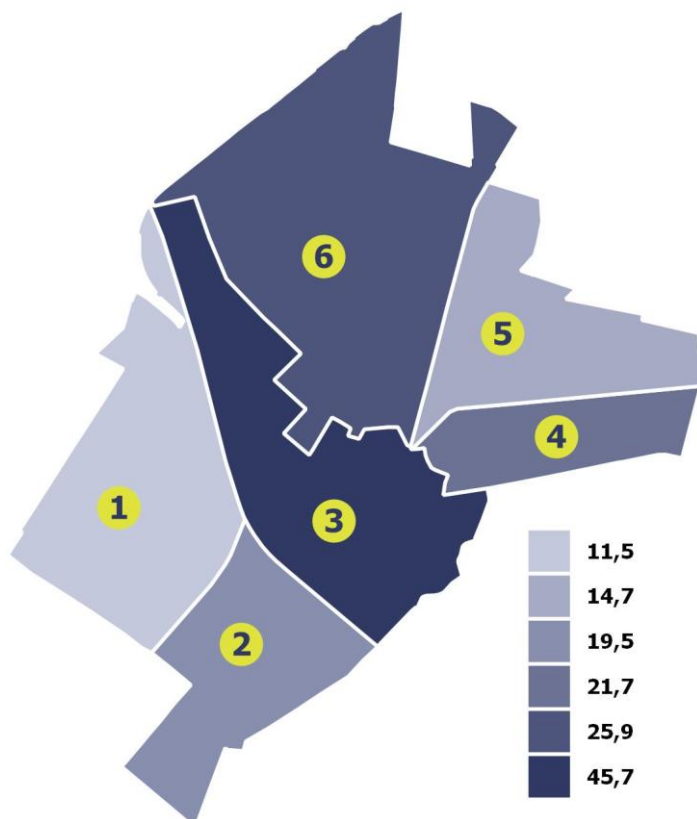
na tym obszarze natężenie negatywnych zjawisk społecznych jest mniejsze i obszar ten zamieszkuje mniej osób, które znajdują się w trudnej sytuacji życiowej.

Tabela 5 Udzielone wsparcie w zakresie pomocy społecznej

Lp.	Obszar porównawczy	Liczba klientów ośrodków pomocy społecznej	Liczba klientów pomocy społecznej na 1000 mieszkańców	Liczba udzielonych świadczeń
1	Obszar 1	31	11,48	1 111
2	Obszar 2	50	19,52	3 455
3	Obszar 3	209	45,66	18 329
4	Obszar 4	46	21,74	3 294
5	Obszar 5	73	14,73	4 844
6	Obszar 6	97	25,87	5 419
Gmina-Miasto Działdowo		506	24,49	36 452
Lp.	Obszar porównawczy	Liczba udzielonych świadczeń na 1000 mieszkańców	Kwota udzielonych świadczeń [zł]	Kwota udzielonych świadczeń na 1000 mieszkańców [zł]
1	Obszar 1	411,33	51 307,80	18 995,85
2	Obszar 2	1 349,08	142 282,47	55 557,39
3	Obszar 3	4 004,59	1 019 818,73	222 813,79
4	Obszar 4	1 556,71	187 900,62	88 799,91
5	Obszar 5	977,20	270 440,00	54 557,19
6	Obszar 6	1 445,45	232 669,94	62 061,87
Gmina-Miasto Działdowo		1 764,29	1 904 419,56	92 174,61

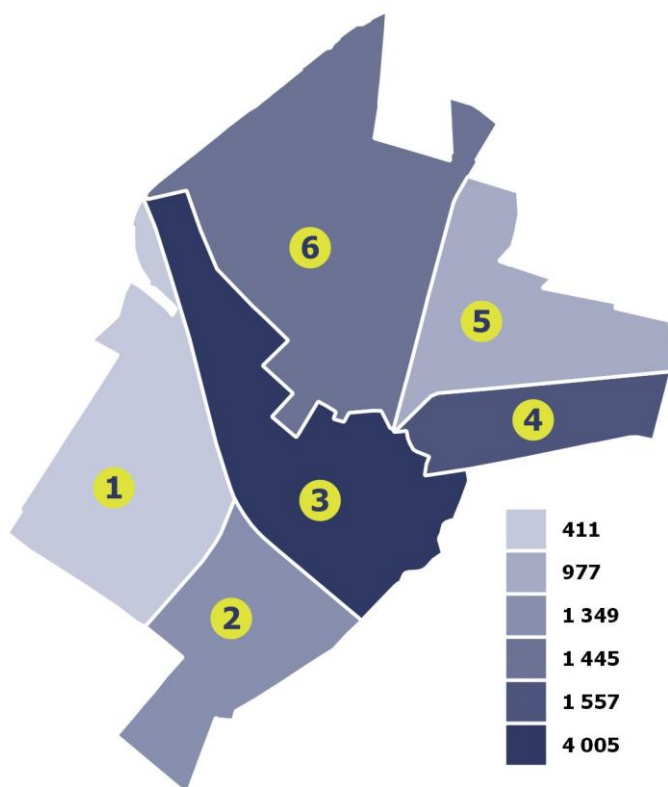
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MOPS w Działdowie

Rysunek 8 Liczba klientów pomocy społecznej na 1000 mieszkańców

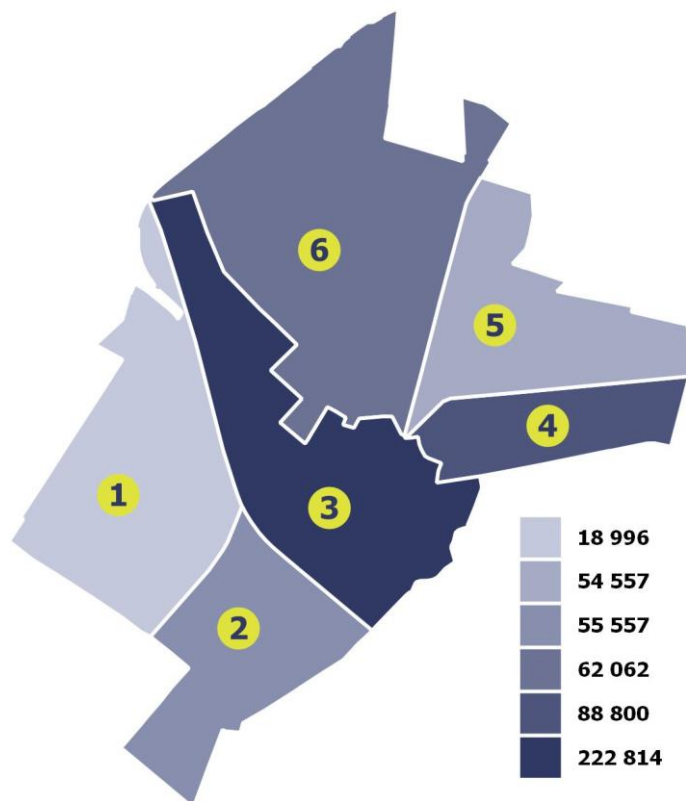
Źródło: opracowanie własne

Rysunek 9 Liczba udzielonych świadczeń na 1000 mieszkańców

Źródło: opracowanie własne

Rysunek 10 Kwota udzielonych świadczeń na 1000 mieszkańców

Źródło: opracowanie własne

Równie ważnym aspektem analizy zjawisk społecznych jest zbadanie panującej sytuacji związanej z funkcjonowaniem rodzin. Na potrzeby niniejszego opracowania, w celu zbadania tejże sytuacji posłużono się wskaźnikami dotyczącymi liczby osób uzależnionych od alkoholu oraz liczby ofiar przemocy. Dodatkowo zanalizowano sytuację w odniesieniu do osób z niepełnosprawnością zamieszkujących teren miasta. W mieście funkcjonuje Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2019-2024, przedstawiający konkretne działania i zadania, których realizacja przyczyni się do zmian w kontekście problemu jakim jest przemoc domowa. Wśród zadań przedstawionych w programie, wskazuje się przede wszystkim na rozwój systemu przeciwdziałania przemocy i zapewnienie pomocy osobom, które borykają się z tym problemem oraz kształtowanie świadomości społecznej w zakresie tego zjawiska. Zgodnie z ustawą z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji, istotnym jest również odniesienie się i poznanie sytuacji osób ze szczególnymi potrzebami.

W poniższej tabeli przedstawiono dane dotyczące liczby osób z niepełnosprawnością. Dodatkowo przedstawiono dane dotyczące osób uzależnionych od alkoholu i ofiar przemocy. Problem z nadużywaniem alkoholu w mieście Działdowo w 2020 r. dotknął 64 osoby. Najwięcej osób z tym problemem zamieszkiwało obszar 3 (36 osoby). Analizując wskaźnik liczby ofiar przemocy w przeliczeniu na 1000 mieszkańców, najwyższe wartości osiągnął on w obszarze 3 (7,87) oraz obszarze 4 (4,25). Najmniejszy problem związany z uzależnieniem od alkoholu występuje na obszarze 1. Analizowane dane pochodzą z Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej, zatem przedstawione informacje i statystyka dotyczy tylko osób, które zostały zarejestrowane oraz pobierają świadczenia z tego tytułu. W praktyce liczba osób borykających się z problemami alkoholowymi zazwyczaj jest zdecydowanie większa. W 2020 r. liczba ofiar przemocy była równa 74, to o 26 mniej w stosunku do 2016 r. kiedy to liczba osób dotkniętych przemocą była równa 100. W przypadku liczby ofiar przemocy na 1000 mieszkańców, najwyższą wartość wskaźnika – powyżej wskaźnika dla Gminy-Miasto Działdowo, odnotowano na obszarze 4 – 6,62 i obszarze 3 – 4,37. Najmniejszym problemem charakteryzuje się natomiast obszar 1 - 5 ofiar przemocy domowej, co daje wartość wskaźnika równą 1,85. Na stan kryzysowy wskazuje również wysoka liczba mieszkańców będących osobami ze szczególnymi potrzebami. W celu stworzenia niniejszego opracowania, poddano analizie dane udostępnione przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej dotyczące liczby osób z niepełnosprawnością. W 2020 r. liczba osób z niepełnosprawnością była równa 229, co stanowi 1,1% ogółu mieszkańców miasta. Najwięcej osób z niepełnosprawnością zamieszkiwało obszar 3 – 116, a najmniej obszar 1 – zaledwie 7. W przypadku wskaźnika liczby osób z niepełnosprawnością na 1000 mieszkańców, wartość referencyjna dla miasta wynosiła 11,08. Tylko w przypadku obszaru 3, wartość była wyższa niż wskaźnik dla Gminy-Miasto Działdowo i wynosiła 25,34, co wskazuje, że na obszarze

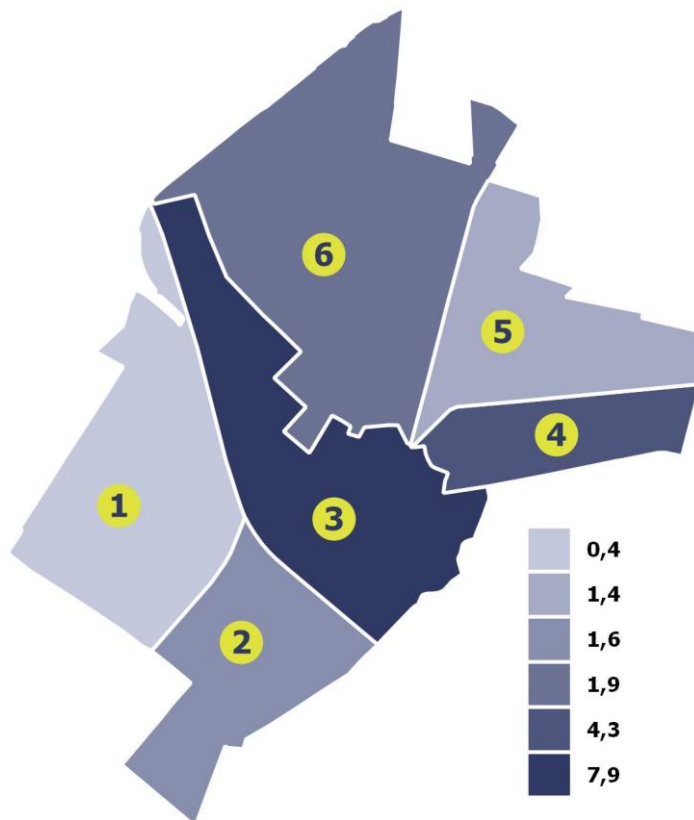
tym jest najwięcej osób ze szczególnymi potrzebami. Wiąże się to z większą koniecznością dostosowania obiektów użyteczności publicznej oraz przestrzeni publicznych do wymagań tej grupy osób.

Tabela 6 Dane z zakresu pomocy społecznej

Lp	Obszar porównawczy	Liczba osób uzależnionych od alkoholu	Liczba osób uzależnionych od alkoholu na 1000 mieszkańców	Liczba ofiar przemocy domowej
1	Obszar 1	1	0,37	5
2	Obszar 2	4	1,56	9
3	Obszar 3	36	7,87	20
4	Obszar 4	9	4,25	14
5	Obszar 5	7	1,41	15
6	Obszar 6	7	1,87	11
Gmina-Miasto Działdowo		64	3,10	74
Lp	Obszar porównawczy	Liczba ofiar przemocy na 1000 mieszkańców	Liczba osób z niepełnosprawnością	Liczba osób z niepełnosprawnością na 1000 mieszkańców
1	Obszar 1	1,85	7	2,59
2	Obszar 2	3,51	17	6,64
3	Obszar 3	4,37	116	25,34
4	Obszar 4	6,62	22	10,40
5	Obszar 5	3,03	33	6,66
6	Obszar 6	2,93	34	9,07
Gmina-Miasto Działdowo		3,58	229	11,08

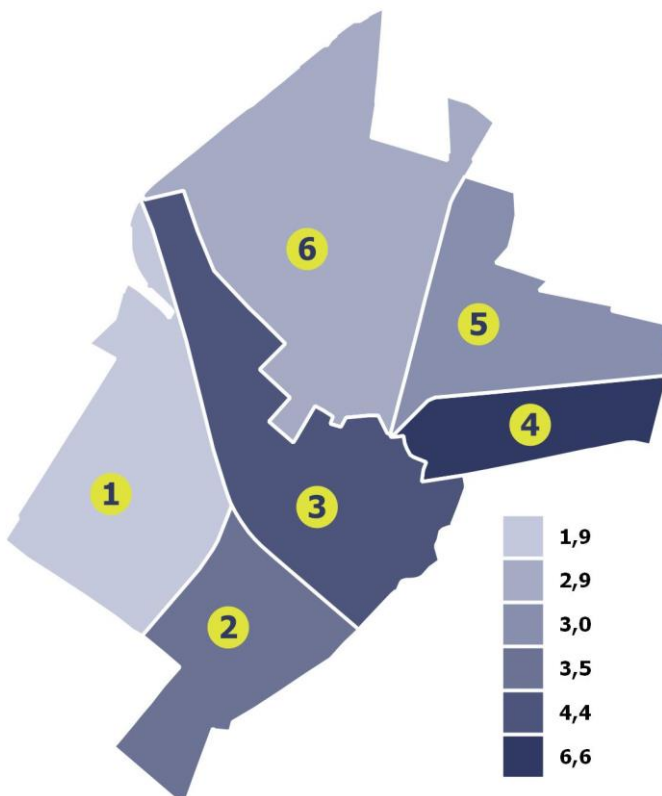
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MOPS w Działdowie

Rysunek 11 Liczba osób uzależnionych od alkoholu na 1000 mieszkańców

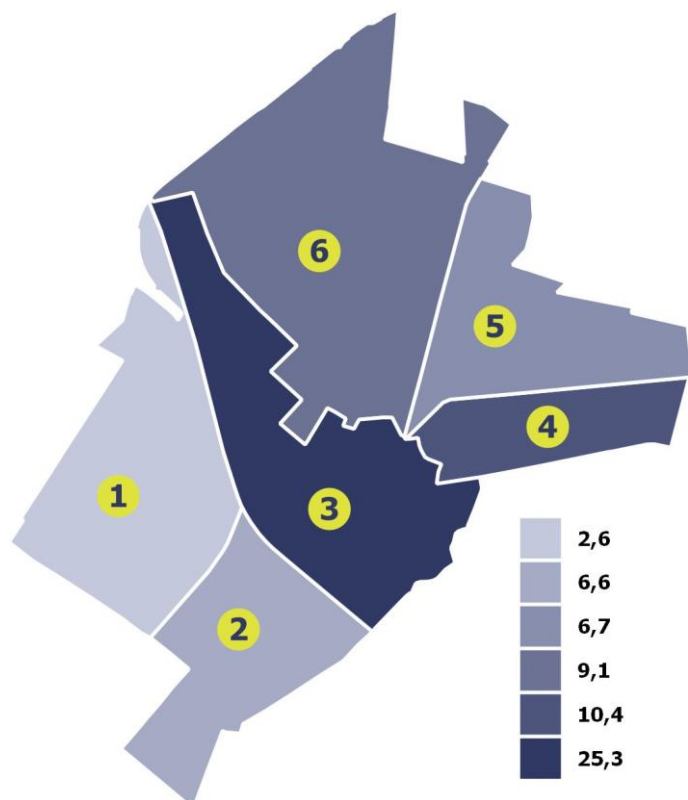
Źródło: opracowanie własne

Rysunek 12 Liczba ofiar przemocy na 1000 mieszkańców

Źródło: opracowanie własne

Rysunek 13 Liczba osób z niepełnosprawnościami na 1000 mieszkańców

Źródło: opracowanie własne

Ostatnim z badanych aspektów w sferze społecznej jest bezpieczeństwo publiczne. Do analizy wykorzystano dane pozyskane z Komendy Powiatowej Policji w Działdowie. Według gromadzonych przez Policję statystyk, liczba przestępstw popełnionych w 2020 r. w mieście wynosiła 272, z czego najczęściej odnotowano ich na obszarze 3. Wśród najczęstszych przestępstw wskazuje się kradzieże bądź kradzieże z włamaniem.

Wartość referencyjna wskaźnika liczby przestępstw na 1000 mieszkańców w Gminie-Miasto Działdowo wynosi 13,16. Wartość wyższą niż referencyjna odnotowano na obszarze 3 (23,16) oraz obszarze 6 (21,34). W przypadku liczby zdarzeń w ruchu drogowym, łącznie w 2020 r. w mieście odnotowano 125 zdarzeń, w tym ponad 40% na obszarze 3 (53 zdarzenia).

W przypadku wskaźnika w przeliczeniu na 1000 mieszkańców, wartość powyżej wskaźnika dla Gminy-Miasto Działdowo osiągnęły dwa obszary – obszar 3 (11,58) oraz obszar 1 (7,77). Wpływ na to ma układ dróg w Działdowie. Przez obszar 3 i 1 przebiegają główne drogi wojewódzkie 544 i 542, przez co natężenie ruchu w tych obszarach jest wyższe w porównaniu do pozostałych, co może prowadzić do częstszych kolizji i wypadków drogowych.

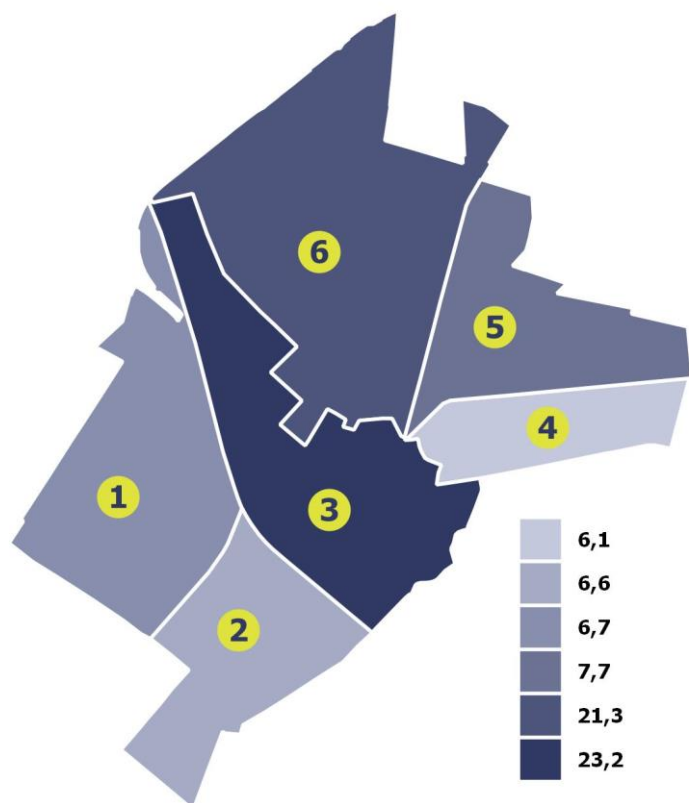
Tabela 7 Poziom bezpieczeństwa publicznego

Lp.	Obszar	Przestępstwa	Liczba przestępstw	Zdarzenia w	Liczba zdarzeń
-----	--------	--------------	--------------------	-------------	----------------

	porównawczy		na 1000 mieszkańców	ruchu drogowym	drogowych na 1000 mieszkańców
1	Obszar 1	18	6,66	21	7,77
2	Obszar 2	17	6,64	11	4,30
3	Obszar 3	106	23,16	53	11,58
4	Obszar 4	13	6,14	2	0,95
5	Obszar 5	38	7,67	18	3,63
6	Obszar 6	80	21,34	20	5,33
Gmina-Miasto Działdowo		272	13,16	125	6,05

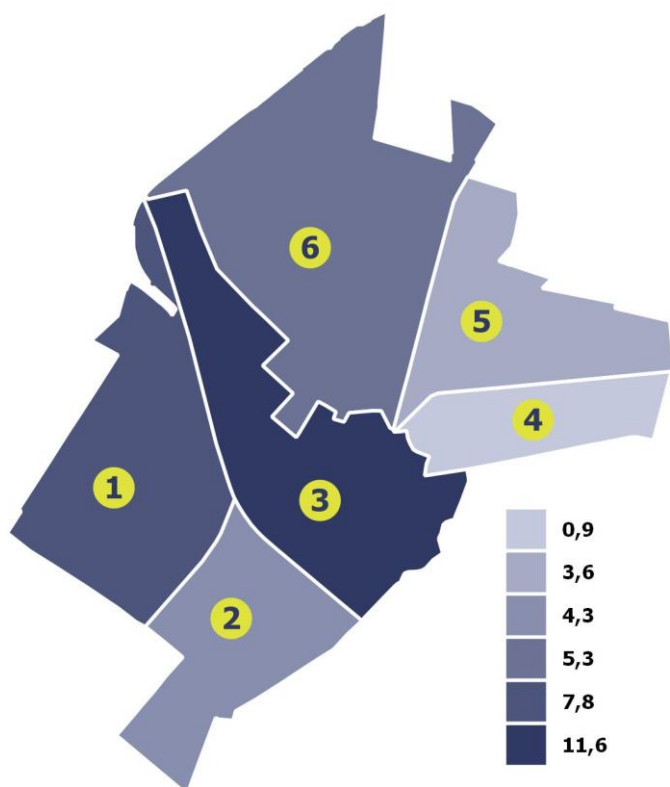
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Komendy Powiatowej Policji w Działdowie

Rysunek 14 Liczba przestępstw na 1000 mieszkańców

Źródło: opracowanie własne

Rysunek 15 Liczba zdarzeń drogowych na 1000 mieszkańców

Źródło: opracowanie własne

4.3 Sfera gospodarcza

Działdowo jest jednym z dwóch miast w powiecie działdowskim i stanowi centrum gospodarcze powiatu. Jest to również lokalne centrum administracyjne, gdzie siedzibę mają najważniejsze instytucje i urzędy m.in. Starostwo Powiatowe, Urząd Miasta Działdowo oraz Urząd Gminy czy Sąd Rejonowy. W kontekście analizy wskaźników sfery gospodarczej opierano się na dostępnych źródłach informacji publicznej (baza internetowa REGON). Według danych zgromadzonych w tym rejestrze, na terenie Działdowa działa obecnie łącznie 2 585 podmiotów. Do głównych branż gospodarki należą handel, budownictwo i szeroko rozumiane usługi. Wśród zarejestrowanych podmiotów dominują mikroprzedsiębiorstwa. Istotną rolę z punktu widzenia rozwoju gospodarki w mieście odgrywa Działdowska Agencja Rozwoju S.A., której zadaniem jest obsługa sektora małych i średnich przedsiębiorstw. Jednostka ta organizuje współpracę z instytucjami różnego typu w zakresie kształtowania i realizowania polityki regionalnej. Dodatkowo zadaniem Działdowskiej Agencji Rozwoju jest wspieranie rozwoju gospodarczego, kulturalnego i społecznego ziemi działdowskiej.

Pierwszą zmienną, analizowaną w sferze gospodarczej jest liczba podmiotów gospodarczych na 1000 mieszkańców. Wskaźnik ten określa poziom aktywności gospodarczej na wyróżnionych w mieście obszarach. Wartość referencyjna dla Gminy-Miasto Działdowo wyniosła 125,11. Najwyższą

aktywnością gospodarczą odznaczają się: obszar 3 (226,57), obszar 2 (113,63) i obszar 1 (105,89). Najbardziej niekorzystna sytuacja występuje na obszarze 6 (72,82). Centrum (obszar 3), które w dużej mierze pełni funkcje gospodarczą jest atrakcyjne dla lokalizowania działalności gospodarczej oraz dalszego rozwoju.

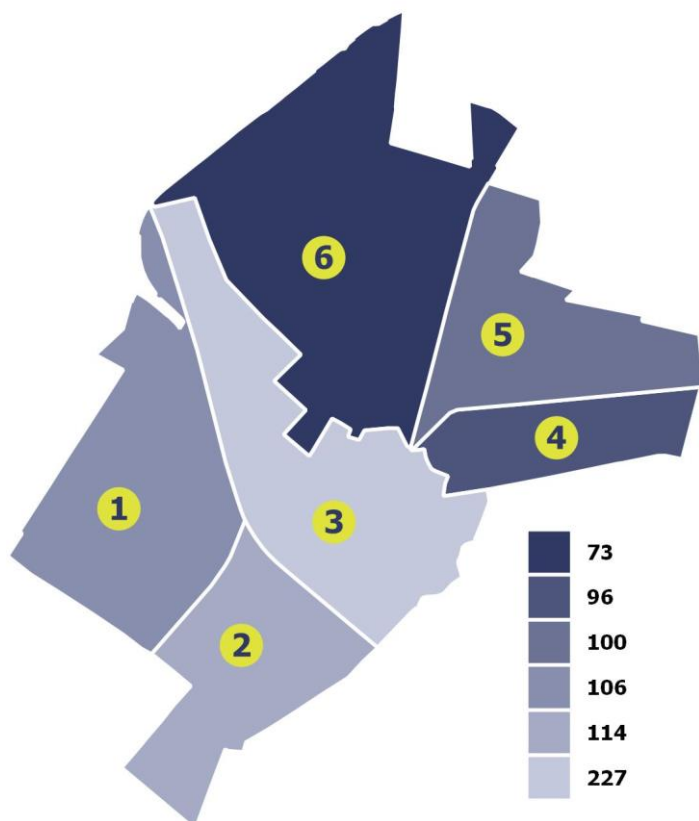
Drugą zmienną z zakresu sfery gospodarczej jest wskaźnik kondycji lokalnych przedsiębiorstw. Wskaźnik ten określony został na podstawie stosunku podmiotów nowo zarejestrowanych do podmiotów wyrejestrowanych. Dodatkowo wskaźnik ten obrazuje tendencje związane z poziomem przedsiębiorczości wśród mieszkańców – podjęciem decyzji o prowadzeniu działalności bądź rezygnacji z tej ścieżki. Wartość wskaźnika powyżej 1, świadczy o pozytywnej kondycji lokalnych przedsiębiorstw, natomiast wartość poniżej 1 dowodzi o większej liczbie podmiotów dokonujących wyrejestrowania. Ogólna kondycja gospodarcza przedsiębiorstw w Działdowie jest dobra, ostateczna rotacja podmiotów gospodarczych uplasowała się na poziomie 1,69, co świadczy o większej liczbie pomiotów nowo zarejestrowanych niż wyrejestrowanych. Najbardziej niekorzystna sytuacja w tym zakresie występuje na obszarze 4 gdzie wskaźnik wyniósł 0,46 oraz na obszarze 3 – 1,45. Z kolei obszarami o najwyższej wartości wskaźnika są: obszar 1 (4,14) i obszar 6 (3,00).

Tabela 8 Aktywność gospodarcza

Lp.	Obszar porównawczy	Liczba podmiotów gospodarczych	Liczba podmiotów gospodarczych na 1000 mieszkańców	Liczba nowo zarejestrowanych podmiotów gospodarczych	Liczba wyrejestrowanych podmiotów	Stosunek podmiotów nowo zarejestrowanych do wyrejestrowanych
1	Obszar 1	286	105,89	29	7	4,14
2	Obszar 2	291	113,63	23	12	1,92
3	Obszar 3	1 037	226,57	45	31	1,45
4	Obszar 4	204	96,41	6	13	0,46
5	Obszar 5	494	99,66	29	18	1,61
6	Obszar 6	273	72,82	12	4	3,00
Gmina-Miasto Działdowo		2 585	125,11	144	85	1,69

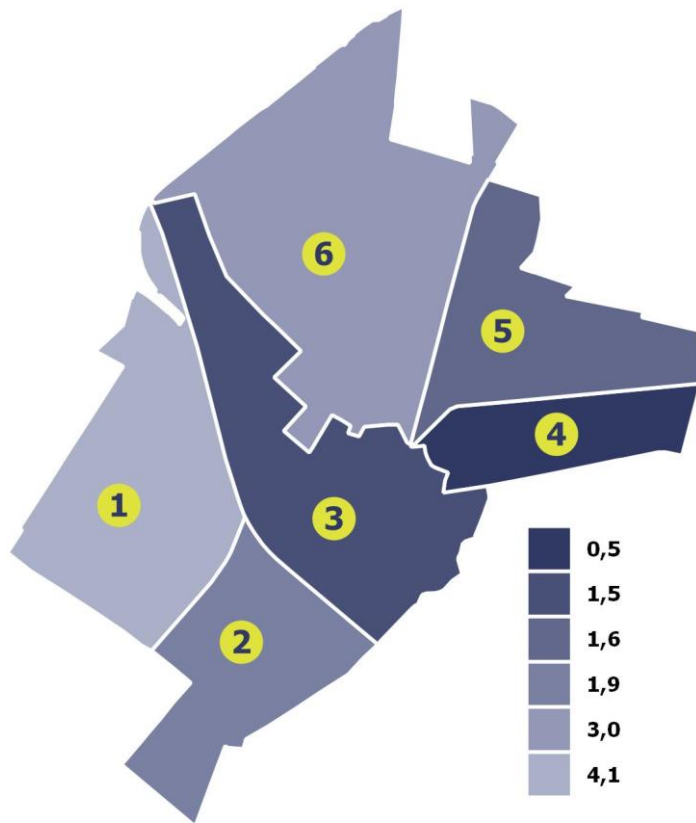
Źródło: opracowanie własne na podstawie bazy internetowej REGON

Rysunek 16 Liczba podmiotów gospodarczych na 1000 mieszkańców

Źródło: opracowanie własne

Rysunek 17 Stosunek podmiotów nowo zarejestrowanych do wyrejestrowanych

Źródło: opracowanie własne

4.4 Sfera środowiskowa

Analiza sfery środowiskowej ma na celu określenie problemów, które mają znaczenie i wpływają na jakość życia mieszkańców. W niniejszym podrozdziale analizie poddana zostanie dostępność terenów zielonych oraz rozmieszczenie nieruchomości zawierających wyroby azbestowe. Dodatkowo, z punktu widzenia jakości życia, istotne jest uwzględnienie przekroczenia standardów jakości m.in. zanieczyszczenia powietrza czy emisji hałasu.

Według centralnego rejestru form ochrony przyrody, na terenie Działdowa znajdują się dwa pomniki przyrody oraz dwa użytki ekologiczne (Torfianki Działdowskie i Ptasie Bagno). Na terenie miasta nie występują inne formy ochrony przyrody. Jednakże Działdowo leży w bezpośrednim sąsiedztwie obszaru specjalnej ochrony ptaków „Doliny Wkry i Mławki”, który występuje na terenie gminy wiejskiej Działdowo.

Zmienną analizowaną na potrzeby niniejszego opracowania jest udział terenów zielonych będących w zasobie gminnym. Na potrzeby analizy wzięto pod uwagę tereny zielone zgodnie z zapisami planu zagospodarowania, mianowicie: zieleń urządzoną, lasy, zieleń ogródków działkowych, terenów rekreacyjnych i sportowych, izolacyjną oraz zieleń cmentarzy. Powierzchnia terenów zielonych w gminie wynosi 306,94 ha, co jest równe 26,75% powierzchni miasta. W podziale na obszary, największy udział terenów zielonych przypada na obszar 5 (40,04%), najmniejszy natomiast na obszar 1 – 8,65%.

W Działdowie funkcjonuje „Program usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu miasta Działdowo na lata 2012-2032”. Wśród celów przedstawionych w niniejszym opracowaniu wskazuje się przede wszystkim na usunięcie i unieszkodliwienie wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy-Miasto Działdowo. Azbest, jeśli jest dobrze zabezpieczony, nie stanowi zagrożenia dla zdrowia mieszkańców. Zagrożenie pojawia się, gdy podczas pozbywania się wyrobów azbestowych, nie zostają zachowane odpowiednie środki ostrożności. Brak odpowiedniego zabezpieczenia powoduje, że elementarne włókna azbestu są uwalniane i znajdują się w powietrzu, a ich wdychanie może prowadzić do pylicy azbestowej, chorób opłucnej oraz nowotworów. Według danych z inwentaryzacji przeprowadzonej w 2012 r. na terenie miasta obecnych było 716,14 Mg wyrobów azbestowych, zlokalizowanych na 603 budynkach. W latach 2012-2020 zdjęto ponad 187 Mg azbestu. Najkorzystniej przedstawia się sytuacja w obszarze 6 – do zdjęcia pozostało 12,63 Mg azbestu. Największe potrzeby w tej kwestii wykazują natomiast obszary 4 i 5.

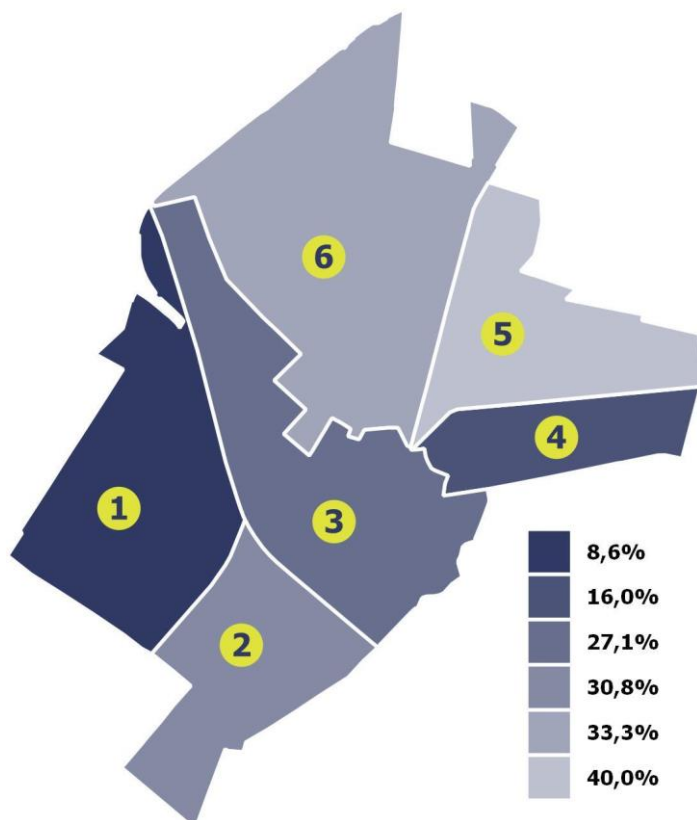
Identyfikację wyrobów azbestowych i skalę zjawiska oraz udział terenów zielonych będących w zasobie gminnym, przedstawia poniższa tabela.

Tabela 9 Wskaźniki z zakresu sfery środowiskowej - wskaźniki ilościowe

Lp.	Obszar porównawczy	Powierzchnia [km ²]	Masa wyrobów azbestowych pozostałych do zdjęcia [Mg]	Masa wyrobów azbestowych na km ²	Powierzchnia terenów zielonych [ha]	Udział terenów zielonych będących w zasobie gminnym [%]
1	Obszar 1	2,14	39,44	18,42	18,52	8,65
2	Obszar 2	1,41	120,78	85,46	43,53	30,80
3	Obszar 3	2,28	58,28	25,62	61,69	27,12
4	Obszar 4	0,85	95,99	112,99	13,62	16,03
5	Obszar 5	1,48	172,00	116,28	59,23	40,04
6	Obszar 6	3,31	41,85	12,63	110,35	33,30
Gmina-Miasto Działdowo		11,47	528,34	46,05	306,94	26,75

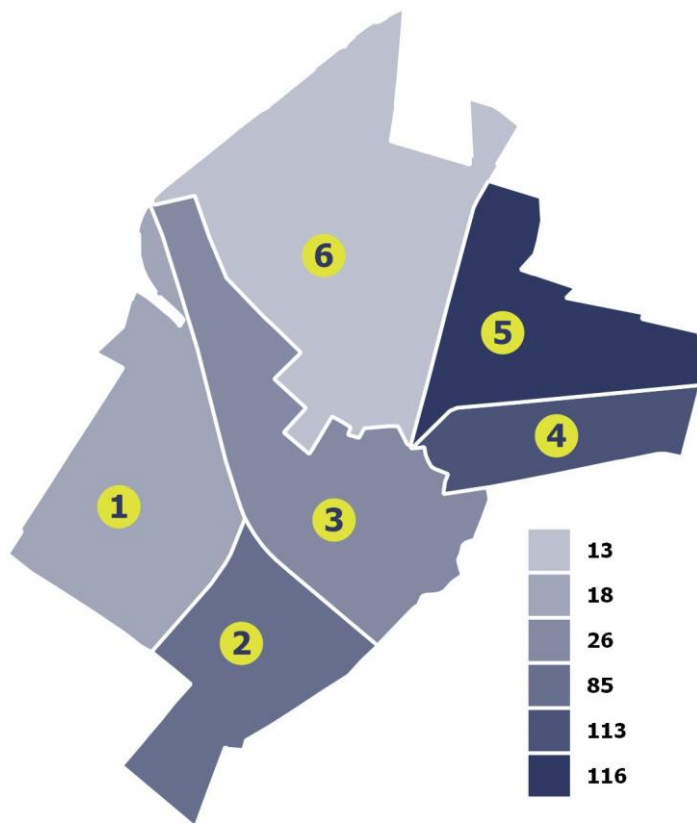
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych pozyskanych z Urzędu Miasta Działdowo.

Rysunek 18 Udział terenów zielonych będących w zasobie gminnym

Źródło: opracowanie własne

Rysunek 19 Masa wyrobów azbestowych na km²

Źródło: opracowanie własne

Kolejne analizowane zmienne dotyczą wskaźników jakościowych – mianowicie jakości powietrza oraz poziomu natężenia hałasu, które istotnie wpływają na jakość życia mieszkańców miasta. Przeważającą formą użytkowania gruntów na terenie Działdowa są użytki rolne oraz grunty zabudowane i urbanizowane, których obecność oraz duże zagęszczenie budynków w danym obszarze, może wpływać na gorszą jakość powietrza. Istotny wpływ na jakość powietrza jak i hałas, ma przebieg dróg oraz natężenie ruchu. Na potrzeby niniejszego opracowania dokonano jakościowej oceny wymienionych wskaźników.

Na terenie miasta znajduje się 6 punktów pomiarowych jakości powietrza. Występują one we wskazanych obszarach – z wyjątkiem obszaru 5, w jego obrębie nie znajduje się żaden punkt pomiarowy. Ogólnie, jakość powietrza w Gminie-Miasto Działdowo, można uznać za dobrą. Mimo to problem związany z zanieczyszczeniem powietrza również jest obecny. W szczególności problem związany z pogorszeniem się jakości powietrza widoczny jest w trakcie trwania okresu grzewczego, kiedy to wzrasta emisja pyłów i zanieczyszczeń związana ze spalaniem paliw w kotłowniach indywidualnych oraz piecach centralnego ogrzewania. Istotny wpływ na jakość powietrza mają również instalacje i zakłady zlokalizowane w Działdowie. Wśród głównych emitorów gazów i pyłów można wskazać na Zakład Obróbki Szkła „DEKORGLASS” oraz Heinz Glas, zlokalizowane w obszarze 3 oraz Przedsiębiorstwo Ciepłownicze znajdujące się na obszarze 6. Pogorszenie jakości powietrza obserwowane jest również na obszarach, gdzie natężenie ruchu samochodowego jest wyższe. Sieć komunikacyjna w Działdowie składa się z dróg wojewódzkich 542, 544 i 545 oraz linii kolejowej, a uzupełnieniem sieci dróg są drogi gminne. Bliskość dróg ma wpływ nie tylko na pogorszenie jakości powietrza, ale również generuje uciążliwy hałas komunikacyjny.

W przypadku niniejszego opracowania dokonano analizy i oceny poszczególnych obszarów, mając na uwadze tworzenie się swoistego subklimatu w każdej z wyznaczonych jednostek. Wpływ na to, ma obecność terenów zielonych i lasów, które pochłaniają gazy i pyły z powietrza i stanowią barierę dla zanieczyszczeń i hałasu. Najbardziej narażone na zanieczyszczenia powietrza są obszary położone w bliskiej odległości dróg i innych traktów komunikacyjnych, na terenie których zlokalizowane są fabryki emitujące pyły i gazy do atmosfery oraz charakteryzujące się niskim udziałem terenów zielonych. Pod względem jakości powietrza najgorzej przedstawia się sytuacja w obszarze 3, gdzie przebiegają drogi 542 i 544. Dodatkowo, niższą jakość powietrza w porównaniu do pozostałych jednostek warunkuje położenie na terenie tego obszaru dwóch głównych fabryk emitujących zanieczyszczenia i niski udział terenów zielonych. Najlepiej w zakresie jakości powietrza oceniono obszar 2 oraz 5 z uwagi na większy udział terenów zielonych oraz rozproszenie zabudowy.

W przypadku oceny zagrożenia związanego z hałasem, najgorzej wygląda sytuacja w obszarze 3, ze względu na przebiegające przez obszar drogi oraz usytuowaną wzdłuż granicy obszaru linię kolejową oraz zagęszczenie zabudowy. Niskim poziomem natężenia hałasu charakteryzuje się natomiast obszar 2, 4 oraz 5, w obrębie których nie przebiegają główne trakty komunikacyjne będące emitorem hałasu.

Rysunek 20 Wskaźniki z zakresu sfery środowiskowej - wskaźniki jakościowe

Lp.	Obszar porównawczy	Jakość powietrza	Poziom natężenia hałasu
1	Obszar 1	umiarkowana	średni
2	Obszar 2	dobra	niski
3	Obszar 3	zła	wysoki
4	Obszar 4	umiarkowana	niski
5	Obszar 5	dobra	niski
6	Obszar 6	umiarkowana	średni

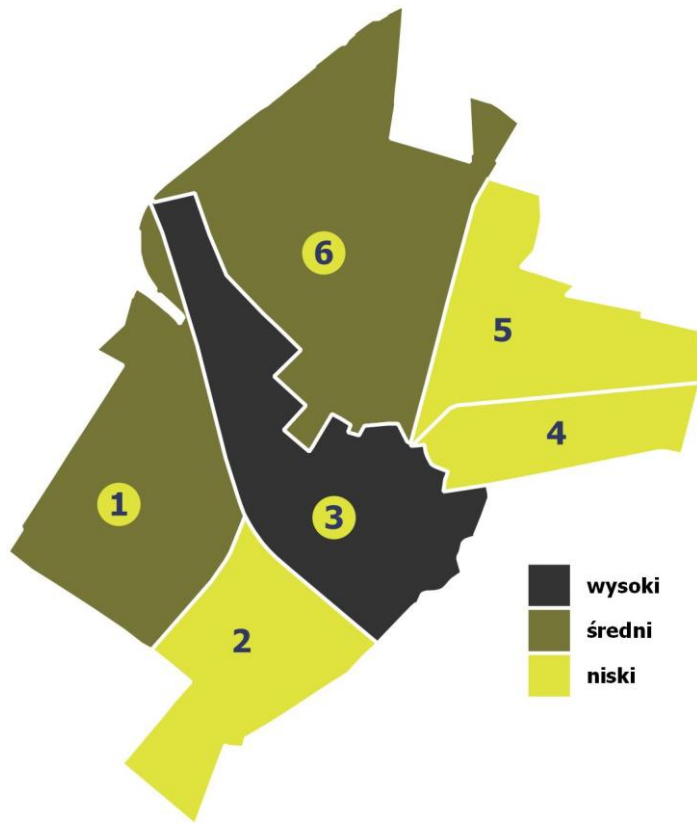
Źródło: opracowanie własne

Rysunek 21 Jakość powietrza

Źródło: opracowanie własne

Rysunek 22 Poziom natężenia hałasu

Źródło: opracowanie własne

4.5 Sfera przestrzenno-funkcjonalna

Wybrane do analizy wskaźniki w sferze przestrzenno-funkcjonalnej pomogą w określeniu ograniczeń przestrzennych oraz uwarunkowań prowadzenia procesu rewitalizacji. W przypadku analizy sfery przestrzenno-funkcjonalnej oceniono kwestie dostępności do usług społecznych oraz poziom dostosowania rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji terenu, w poszczególnych jednostkach.

Dostępność do usług oraz ich dywersyfikacja są istotne i mają znaczący wpływ na jakość życia mieszkańców. Działdowo jest siedzibą i centrum administracyjnym powiatu działdowskiego, to tutaj skupiają się najważniejsze urzędy i instytucje.

Wśród najważniejszych instytucji znajdujących się na terenie miasta można wskazać m.in.:

- Starosto Powiatowe,
- Komendę Powiatową Policji i Straży Pożarnej,
- Urząd Miasta i Urząd Gminy Działdowo,
- Powiatowy Urząd Pracy,
- Zakład Ubezpieczeń Społecznych,
- Sąd Rejonowy.

Oprócz tego na terenie miasta znajdują się również biblioteki publiczne, domy kultury, muzeum, miejski ośrodek pomocy społecznej, banki, poczta oraz placówki medyczne i apteki, placówki wychowawczo-edukacyjne. W przypadku dostępności do usług społecznych najlepiej przedstawia się sytuacja w obszarze 3, tam zlokalizowanych jest najwięcej instytucji publicznych, najmniej natomiast w obszarze 2. Poniższa mapa jednoznacznie wskazuje na obszar 3 jako miejsce koncentracji usług oraz instytucji publicznych. Wskaźnik dostępności do usług społecznych (obliczany w przeliczeniu na 1000 mieszkańców) wynosi tam 10,05 i jest dużo wyższy niż w pozostałych obszarach. Zjawisko to można uznać za pozytywne, jednakże duża liczba obiektów użyteczności publicznej wiąże się z dodatkowymi potrzebami i koniecznością przywrócenia obiektom pełnej funkcjonalności, a także większymi kosztami ich modernizacji. W związku z tym poddano analizie poziom dostosowania rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji terenu. Obszary w których aktywność gospodarcza jest najwyższa oraz które są skupiskiem ważnych instytucji, mają potencjał rozwojowy. Jednakże w celu zapewnienia i umożliwienia rozwoju koniecznym jest techniczne przystosowanie obiektów oraz likwidacja barier przestrzennych, a także zapewnienie jak najlepszego poziomu usług. W przypadku Gminy-Miasto Działdowo, największe potrzeby i zarazem najniższy poziom dostosowania rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji terenu występuje na obszarach

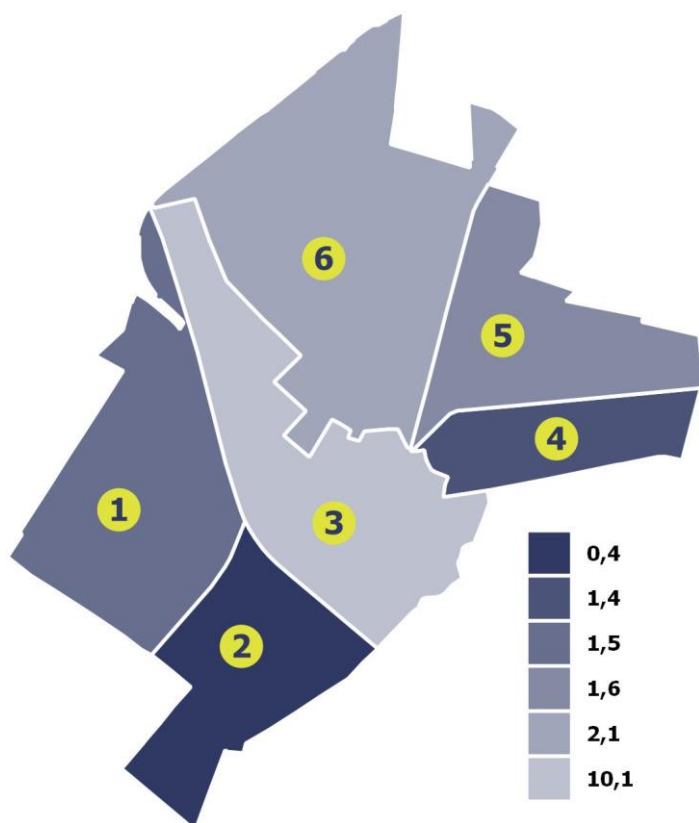
3 i 6. Niska ocena wynika również z faktu, że na tych obszarach zlokalizowane są obiekty użyteczności publicznej, które przeważnie nie są wystarczająco dostosowane do osób ze specjalnymi potrzebami.

Rysunek 23 Wskaźniki z zakresu sfery przestrzenno-funkcjonalnej

Lp.	Obszar porównawczy	Dostępność do usług społecznych	Poziom dostosowania rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji terenu
1	Obszar 1	1,48	średni
2	Obszar 2	0,39	średni
3	Obszar 3	10,05	niski
4	Obszar 4	1,42	średni
5	Obszar 5	1,61	średni
6	Obszar 6	2,13	niski

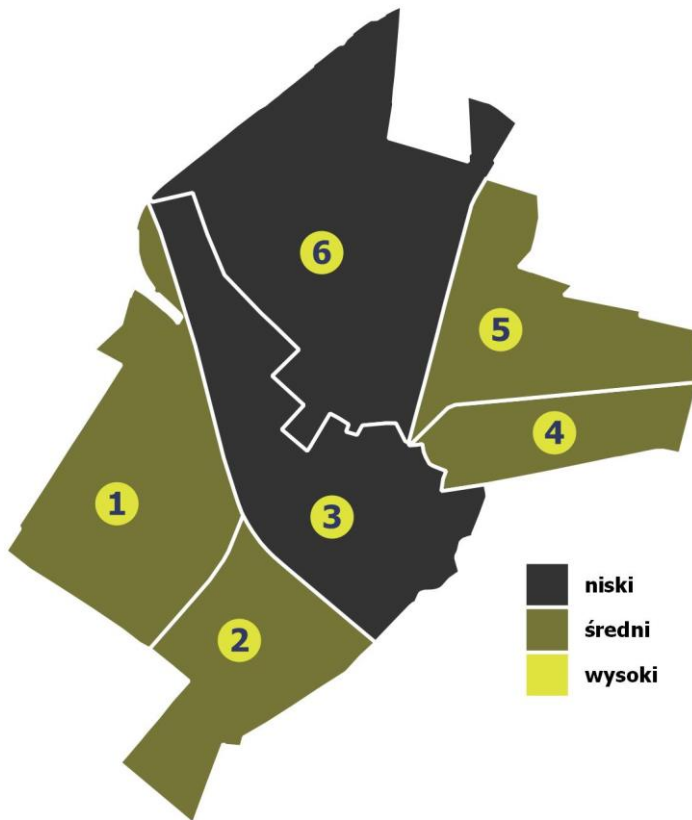
Źródło: opracowanie własne.

Rysunek 24 Dostępność do usług społecznych

Źródło: opracowanie własne

Rysunek 25 Poziom dostosowania rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji terenu

Źródło: opracowanie własne

4.6 Sfera techniczna

W sferze technicznej weryfikacji została poddana dostępność i stan techniczny obiektów użyteczności publicznej, przede wszystkim pod kątem potrzeby termomodernizacji, a także liczba pustych lokali mieszkalnych. Istotnym elementem oceny tej sfery jest również koncentracja, obecność zabytków wpisanych do rejestru zabytków i związanych z tym potrzeb.

Istotne w sferze technicznej jest zbadanie funkcjonujących rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych. W przypadku Gminy-Miasto Działdowo pod uwagę zostały wzięte wskaźniki dotyczące termomodernizacji obiektów użyteczności publicznej oraz poziomu dostosowania tychże obiektów do osób ze specjalnymi potrzebami.

W zakresie konieczności przeprowadzenia termomodernizacji, najgorzej przedstawia się sytuacja w obszarze 3. Wskaźnik liczby obiektów użyteczności publicznej wymagających termomodernizacji w przeliczeniu na km² wynosi 2,64. Najkorzystniej kształtuje się sytuacja na obszarze 4, gdyż z analizy danych pozyskanych z Urzędu Miasta Działdowo wynika iż, żaden z obiektów znajdujących się na terenie tego obszaru nie wymaga docieplenia.

Kolejny wskaźnik dotyczy osób ze szczególnymi potrzebami. By ograniczyć negatywne zjawisko jakim jest wykluczenie społeczne, koniecznym jest zapewnienie dostępności i umożliwienie korzystania z obiektów użyteczności publicznej wszystkim grupom mieszkańców. W przypadku Działdowa, żaden z obiektów nie jest w pełni dostosowany do osób ze szczególnymi potrzebami. W przypadku analizy wskaźnika, pod uwagę zostały wzięte obiekty przynajmniej częściowo dostosowane do różnych grup użytkowników. Najlepiej kształtuje się sytuacja na obszarze 3, gdzie wartość wskaźnika w przeliczeniu na km² była najwyższa i wynosiła 14,50, najniższa natomiast na obszarze 2 (0,71). Jednakże mimo pozytywnej wartości wskaźnika, na obszarze 3 oraz obszarze 6, łącznie 3 obiekty nie są dostosowane do osób ze szczególnymi potrzebami.

Ostatnią analizowaną zmienną z zakresu sfery technicznej jest liczba pustych lokali mieszkalnych na km². Pozytywne wartości wskaźnika odnotowano w przypadku obszaru 3, 4 i 5. Obszary posiadające zasoby komunalne w postaci lokali mieszkaniowych i socjalnych stwarzają możliwości do osiedlenia się mieszkańców.

Na terenie miasta znajduje się 308 zabytków, z których 273 (88%) ogółu znajduje się na obszarze 3. Na terenie obszaru 4 nie znajduje się żaden zabytkowy obiekt. Analizując wskaźnik liczby zabytków w przeliczeniu na powierzchnię, największym zagęszczeniem charakteryzuje się obszar 3 (119,99). W przypadku Działdowa na uwagę zasługuje przede wszystkim oryginalny układ starego miasta, z prostokątnym rynkiem i barokowym ratuszem. Jednakże największą wartość historyczną w mieście

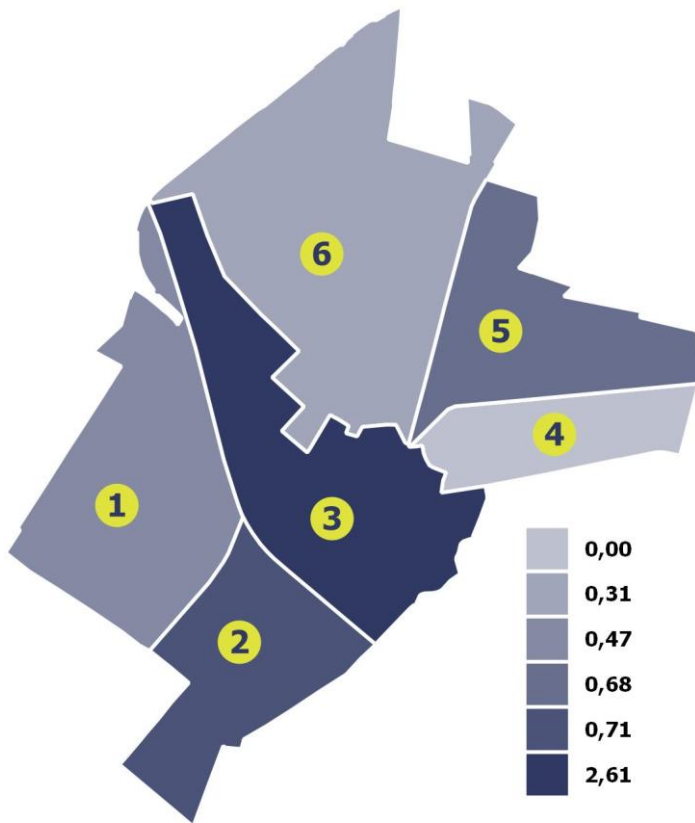
przedstawia przede wszystkim zamek krzyżacki, znajdujący się na obszarze 3. Zamek wraz z podzamczem w przeszłości stanowiły niezależny wobec miasta organizm i posiadały własny system obrony wraz z obiektami gospodarczymi. Jednym z zamkowych skrzydeł jest tzw. gotycki Dom Wielki/Dom Duży, w którym obecnie działa muzeum. W południowo-zachodnim skrzydle obecnie siedzibę ma Urząd Miasta Działdowo. Na obszarze 3 zlokalizowany jest również budynek dawnego obozu koncentracyjnego (przejściowego obozu), który wymaga remontu. Obóz ten został utworzony na przełomie 1939/1940 r. i istniał prawdopodobnie do początku 1945 r. W zamkowym Muzeum znajduje się wystawa, która poświęcona jest Niemieckiemu Obozowi Soldau (Działdowo). Ponadto na obszarze 3 zlokalizowana jest starówka w Działdowie, z zachowanym średniowiecznym układem uliczek i budynków. Do rynku należy również zabytkowy ratusz z końca XVIII wieku. Obszary w których zlokalizowane są zabytki stanowią ważne miejsca, szczególnie istotne z punktu widzenia turystyki, jednakże wykazują również największe potrzeby inwestycyjne. Występowanie dużej liczby zabytków związane jest ze sporymi nakładami finansowymi przeznaczonymi na dbanie i konserwację obiektów zabytkowych. Z uwagi na ich liczbę, największe potrzeby w tym zakresie dotyczą obszaru 3.

Tabela 10 Wskaźniki z zakresu sfery technicznej

Lp.	Obszar porównawczy	Powierzchnia [km ²]	Liczba zabytków na km ²	Liczba pustych lokali mieszkalnych na km ²	Liczba obiektów użyteczności publicznej wymagających termomodernizacji na km ²	Liczba obiektów użyteczności publicznej dostosowanych do osób ze szczególnymi potrzebami na km ²
1	Obszar 1	2,14	11,21	0,00	0,47	2,33
2	Obszar 2	1,41	4,95	0,00	0,71	0,71
3	Obszar 3	2,28	119,99	3,52	2,64	14,50
4	Obszar 4	0,85	0,00	1,18	0,00	3,53
5	Obszar 5	1,48	0,68	1,35	0,68	2,70
6	Obszar 6	3,31	0,91	0,00	0,30	1,21
Gmina-Miasto Działdowo		11,47	22,96	1,01	0,80	4,16

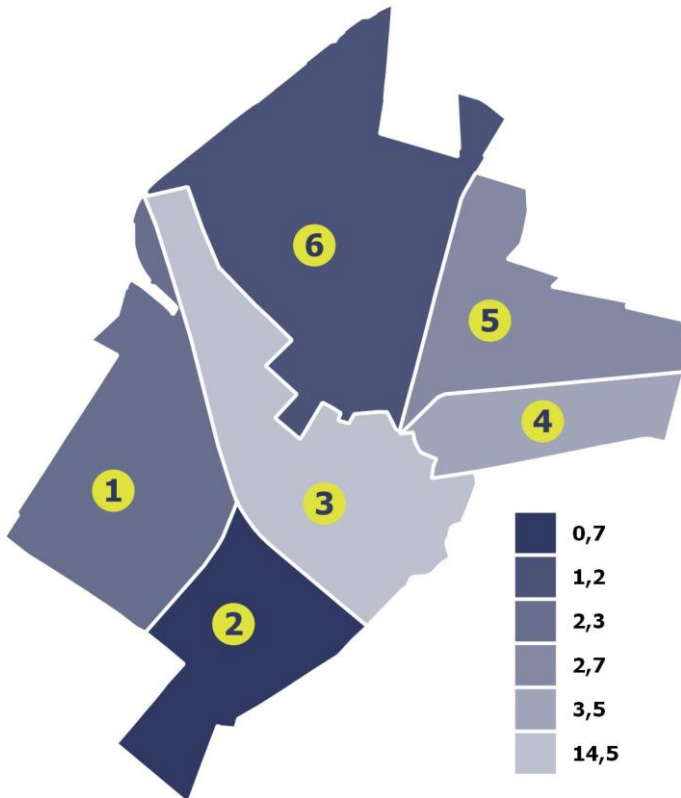
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miasta Działdowo.

Rysunek 26 Liczba obiektów użyteczności publicznej wymagających termomodernizacji na km²

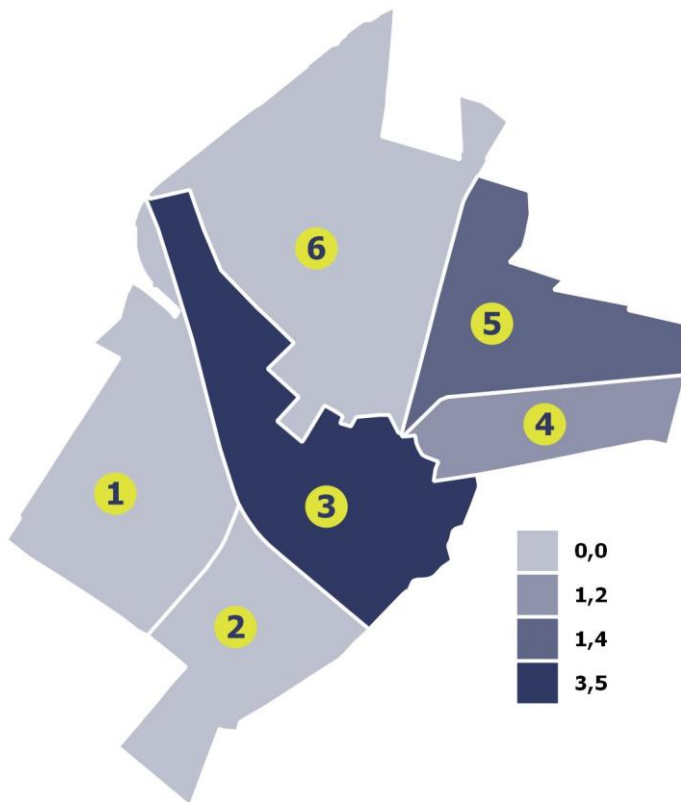
Źródło: opracowanie własne

Rysunek 27 Liczba obiektów użyteczności publicznej dostosowanych do osób ze szczególnymi potrzebami na km²

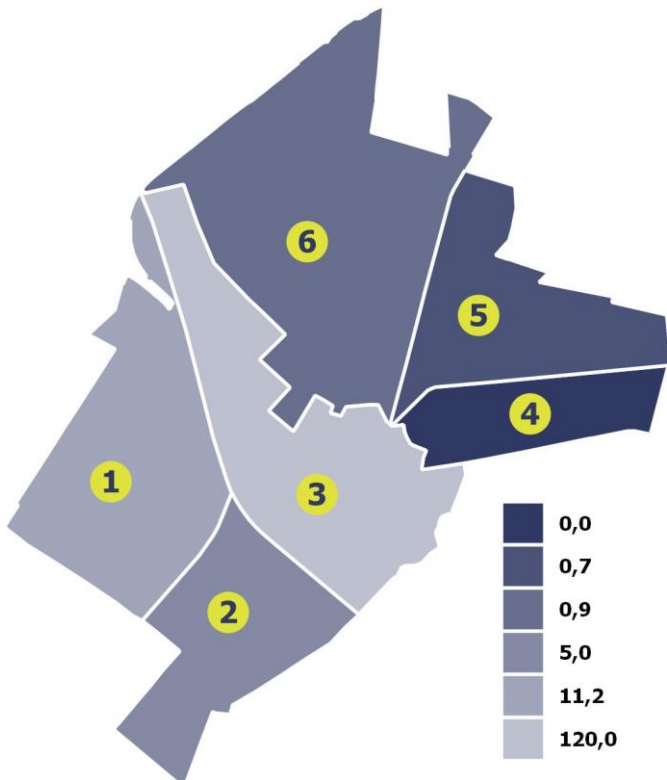

Źródło: opracowanie własne

Rysunek 28 Liczba pustych lokali mieszkalnych na km²

Źródło: opracowanie własne
Rysunek 29 Liczba zabytków na km²

Źródło: opracowanie własne

4.7 Podsumowanie

Przeprowadzona analiza czynników problemowych miała na celu identyfikację obszaru zdegradowanego na terenie miasta, co pozwoliło na wyznaczenie obszaru rewitalizacji. Zgodnie z zapisami ustawy o rewitalizacji obszar gminy, znajdujący się w stanie kryzysowym z powodu koncentracji negatywnych zjawisk społecznych, można wyznaczyć jako obszar zdegradowany w przypadku występowania na nim ponadto co najmniej jednego z następujących negatywnych zjawisk:

- gospodarczych
- środowiskowych
- przestrzenno-funkcjonalnych
- technicznych

Stopień i skalę negatywnych zjawisk obrazują mierniki, które opisują powyższe sfery. Przestrzenny rozkład wskaźników ma istotne znaczenie dla delimitacji obszaru zdegradowanego, gdyż w warstwie opisowej nie zawsze czynnik koncentracji jest łatwy do zaprezentowania. W niniejszym dokumencie poddano analizie wszystkie wymienione sfery, bazując na danych pozyskanych z różnych instytucji oraz ogólnodostępnych opracowań czy raportów. Najwięcej uwagi poświęcono analizie sfery społecznej, dla której zakres danych jest najszerszy, a katalog wskaźników najbardziej rozbudowany z uwagi na możliwość pozyskania wiarygodnych danych umożliwiających analizę ilościową. Poniżej zestawiono bilans wskaźników w formie zbiorczych tabel obrazujących poziom natężenia negatywnych zjawisk społecznych w Działdowie. Prezentacja w formie tabelarycznej umożliwia łatwe porównanie danych i ich analizę. W celu stworzenia syntetycznego wskaźnika degradacji społecznej, obrazującego skalę problemów w poszczególnych obszarach, wartości wskaźników zostały poddane normalizacji. Kryteria społeczne traktowane są jako kluczowe z punktu widzenia delimitacji obszaru zdegradowanego. Na potrzeby analizy wybrano łącznie 12 zmiennych, które obrazują czynniki związane z sytuacją demograficzną, kapitałem społecznym, bezrobociem, pomocą społeczną oraz poziomem bezpieczeństwa. Analiza czynników implikujących konieczność prowadzenia działań rewitalizacyjnych pokazuje, że obszarem szczególnie problemowym w Działdowie jest obszar 3. W tym obszarze koncentrują się negatywne zjawiska społeczne oraz istnieje możliwość nasilenia tych zjawisk i ich rozprzestrzenienia. Wartość syntetycznego wskaźnika degradacji w zakresie sfery społecznej w obszarze 3 była najwyższa i wynosiła 15,77.

Tabela 11 Podsumowanie analizy obszarów - sfera społeczna – wartości wskaźników

Lp.	Obszar porównawczy	Liczba ludności	Przyrost naturalny na 1000 mieszkańców	Liczba zarejestrowanych organizacji pozarządowych na 1000 mieszkańców	Liczba osób bezrobotnych na 1000 mieszkańców	Liczba osób długotrwale bezrobotnych na 1000 mieszkańców	Liczba klientów pomocy społecznej na 1000 mieszkańców	Liczba udzielonych świadczeń na 1000 mieszkańców	Kwota udzielonych świadczeń na 1000 mieszkańców	Liczba osób uzależnionych od alkoholu na 1000 mieszkańców	Liczba ofiar przemocy na 1000 mieszkańców	Liczba osób z niepełnosprawnością na 1000 mieszkańców	Liczba przestępstw na 1000 mieszkańców	Liczba zdarzeń drogowych na 1000 mieszkańców
1	Obszar 1	2 701	6,29	1,48	34,80	17,03	11,48	411,33	18 995,85	0,37	1,85	2,59	6,66	7,77
2	Obszar 2	2 561	-7,03	2,73	40,22	22,26	19,52	1 349,08	55 557,39	1,56	3,51	6,64	6,64	4,30
3	Obszar 3	4 577	-11,58	7,43	53,09	29,71	45,66	4 004,59	222 813,79	7,87	4,37	25,34	23,16	11,58
4	Obszar 4	2 116	-6,14	4,73	38,28	21,27	21,74	1 556,71	88 799,91	4,25	6,62	10,40	6,14	0,95
5	Obszar 5	4 957	-2,42	1,21	37,12	21,18	14,73	977,20	54 557,19	1,41	3,03	6,66	7,67	3,63
6	Obszar 6	3 749	-12,80	1,60	38,68	21,87	25,87	1 445,45	62 061,87	1,87	2,93	9,07	21,34	5,33
Gmina-Miasto Działdowo		20 661	-6,15	3,24	41,14	22,80	24,49	1 764,29	92 174,61	3,10	3,58	11,08	13,16	6,05
Średnia			-5,61	3,20	40,36	22,22	23,17	1 624,06	83 797,67	2,89	3,72	10,12	11,94	5,59
Odchylenie standardowe			6,95	2,45	6,49	4,13	12,14	1238,39	71658,56	2,76	1,64	7,92	8,03	3,68

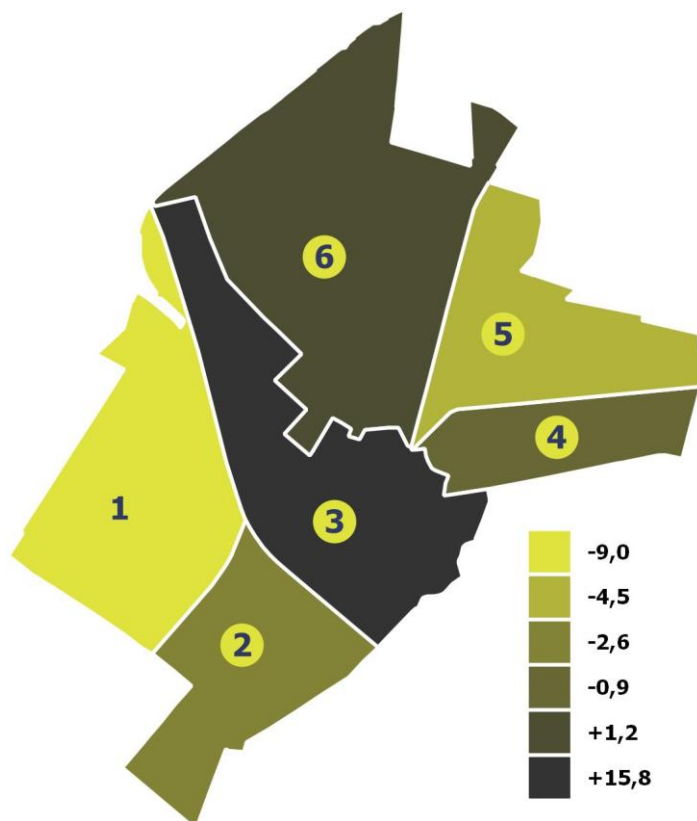
Źródło: opracowanie własne

Tabela 12 Podsumowanie analizy obszarów - sfera społeczna – wartości zestandaryzowane

Lp.	Obszar porównawczy	Liczba ludności	Przyrost naturalny na 1000 mieszkańców	Liczba zarejestrowanych organizacji pozarządowych na 1000 mieszkańców	Liczba osób bezrobotnych na 1000 mieszkańców	Liczba osób długotrwale bezrobotnych na 1000 mieszkańców	Liczba klientów pomocy społecznej na 1000 mieszkańców	Liczba udzielonych świadczeń na 1000 mieszkańców	Kwota udzielonych świadczeń na 1000 mieszkańców	Liczba osób uzależnionych od alkoholu na 1000 mieszkańców	Liczba ofiar przemocy na 1000 mieszkańców	Liczba osób z niepełnosprawnością na 1000 mieszkańców	Liczba przestępstw na 1000 mieszkańców	Liczba zdarzeń drogowych na 1000 mieszkańców	Syntetyczny wskaźnik degradacji
1	Obszar 1	2 701	-1,71	0,70	-0,86	-1,26	-0,96	-0,98	-0,90	-0,91	-1,14	-0,95	-0,66	0,59	-9,04
2	Obszar 2	2 561	0,20	0,19	-0,02	0,01	-0,30	-0,22	-0,39	-0,48	-0,12	-0,44	-0,66	-0,35	-2,59
3	Obszar 3	4 577	0,86	-1,73	1,96	1,82	1,85	1,92	1,94	1,81	0,40	1,92	1,40	1,63	15,77
4	Obszar 4	2 116	0,08	-0,63	-0,32	-0,23	-0,12	-0,05	0,07	0,50	1,77	0,04	-0,72	-1,26	-0,89
5	Obszar 5	4 957	-0,46	0,81	-0,50	-0,25	-0,70	-0,52	-0,41	-0,54	-0,42	-0,44	-0,53	-0,53	-4,48
6	Obszar 6	3 749	1,03	0,65	-0,26	-0,08	0,22	-0,14	-0,30	-0,37	-0,48	-0,13	1,17	-0,07	1,24

Źródło: opracowanie własne

Rysunek 30 Syntetyczny wskaźnik degradacji w zakresie sfery społecznej

Źródło: opracowanie własne

Zgodnie z ustawą o rewitalizacji za obszar zdegradowany uznaje się obszar, w którym poza występującym stanem kryzysowym w sferze społecznej, występują również negatywne zjawiska w co najmniej jednej z pozostałych sfer - gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej.

Kluczową rolę w delimitacji obszaru zdegradowanego odgrywają negatywne zjawiska występujące w sferze społecznej. Jednakże dodatkowo, w trakcie delimitacji obszaru zdegradowanego pod uwagę wzięto oceny w pozostałych sferach (gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej). Przeprowadzenie analizy również pod kątem wymienionych sfer, ujawnia i wskazuje problemy jakimi dotknięte są poszczególne obszary Gminy-Miasto Działdowo.

Analiza czynników potwierdziła, że wysokim poziomem zdegradowania charakteryzują się te obszary, które dotknięte są problemami społecznymi, co oznacza konieczność podjęcia działań rewitalizacyjnych na każdej płaszczyźnie, by proces rewitalizacji był skuteczny i efektywny.

Zaprezentowane wskaźniki z zakresu pozostałych sfer, jednoznacznie wskazują, że w odniesieniu do obszarów porównawczych, obszar zdegradowany mieści się w granicach obszaru 3 – zdiagnozowano w nim 6 problemów o wysokim natężeniu (słabsza niż w pozostałych obszarach kondycja lokalnych przedsiębiorstw, zła jakość powietrza, wysoki poziom natężenia hałasu, niski poziom dostosowania rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji terenu, duża liczba obiektów zabytkowych oraz obiektów użyteczności publicznej wymagających termomodernizacji). Niniejsza diagnoza wskazała na dużą intensywność problemów o charakterze społecznym, środowiskowym oraz technicznym na obszarze 3.

Tabela 13 Podsumowanie analizy obszarów – pozostałe sfery

Lp.	Obszar porównawczy	Liczba ludności	Liczba podmiotów gospodarczych na 1000 mieszkańców	Stosunek podmiotów nowo zarejestrowanych do wyrejestrowanych	Masa wyrobów azbestowych na km ²	Udział terenów zielonych będących w zasobie gminnym [%]	Jakość powietrza	Poziom natężenia hałasu	Dostępność do usług społecznych	Poziom dostosowania rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji terenu	Liczba zabytków na km ²	Liczba pustych lokali mieszkalnych na km ²	Liczba obiektów użyteczności publicznej wymagających termomodernizacji na km ²	Liczba obiektów użyteczności publicznej dostosowanych do osób ze szczególnymi potrzebami na km ²	Liczba problemów o wysokim natężeniu
1	Obszar 1	2 701	105,89	4,14	18,42	8,65	umiarkowana	średni	1,48	średni	11,21	0,00	0,47	2,33	6/12
2	Obszar 2	2 561	113,63	1,92	85,46	30,80	dobra	niski	0,39	średni	4,95	0,00	0,71	0,71	5/12
3	Obszar 3	4 577	226,57	1,45	25,62	27,12	zła	wysoki	10,05	niski	119,99	3,52	2,64	14,50	6/12
4	Obszar 4	2 116	96,41	0,46	112,99	16,03	umiarkowana	niski	1,42	średni	0,00	1,18	0,00	3,53	7/12
5	Obszar 5	4 957	99,66	1,61	116,28	40,04	dobra	niski	1,61	średni	0,68	1,35	0,68	2,70	5/12
6	Obszar 6	3 749	72,82	3,00	12,63	33,30	umiarkowana	średni	2,13	niski	0,91	0,00	0,30	1,21	6/12
Gmina-Miasto Działdowo		20 661	125,11	1,69	46,05	26,75	dobra	średni	3,39	średni	26,85	0,96	0,87	4,36	

Źródło: opracowanie własne

5. Wyznaczenie obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji

Rewitalizacja stanowi proces, który poprzez kompleksowe działania ma na celu wyprowadzanie ze stanu kryzysowego obszaru zdegradowanego. Działania te obejmują przede wszystkim kwestie społeczne, a również gospodarcze, środowiskowe, przestrzenno-funkcjonalne i techniczne. Dodatkowo rewitalizacja zakłada wykorzystanie potencjałów oraz uwarunkowań, którymi charakteryzuje się jednostka wskazana do podjęcia działań. Wyprowadzanie ze stanu kryzysowego następuje poprzez realizację zintegrowanych działań ma rzecz społeczności lokalnej, przestrzeni oraz gospodarki. Aby można było konsekwentnie realizować zaplanowane działania istotne jest właściwe zdefiniowanie obszaru zdegradowanego, a później obszaru rewitalizacji. Pełna diagnoza i analiza przeprowadzona w każdej ze sfer, służyła wyznaczeniu obszaru zdegradowanego, a następnie obszaru rewitalizacji.

Zgodnie z zapisami ustawy o rewitalizacji z dnia 9 października 2015 r. i art. 9. ust. 1. Obszar gminy znajdujący się w stanie kryzysowym z powodu koncentracji negatywnych zjawisk społecznych, w szczególności bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, wysokiej liczby mieszkańców będących osobami ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami (Dz.U. z 2020 r. poz. 1062), niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, a także niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym, można wyznaczyć jako obszar zdegradowany w przypadku występowania na nim ponadto co najmniej jednego z następujących negatywnych zjawisk:

- gospodarczych – (w szczególności niskiego stopnia przedsiębiorczości, słabej kondycji lokalnych przedsiębiorstw)
- środowiskowych – (w szczególności przekroczenia standardów jakości środowiska, obecności odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia ludzi lub stanu środowiska)
- przestrzenno-funkcjonalnych – (w szczególności niewystarczającego wyposażenia w infrastrukturę techniczną i społeczną lub jej złego stanu technicznego, braku dostępu do podstawowych usług lub ich niskiej jakości, niedostosowania rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru, niedostosowania infrastruktury do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, niskiego poziomu obsługi komunikacyjnej, niedoboru lub niskiej jakości terenów publicznych)
- technicznych – (w szczególności degradacji stanu technicznego obiektów budowlanych, w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym oraz niefunkcjonowaniu rozwiązań technicznych

umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych, w szczególności w zakresie energooszczędności, ochrony środowiska i zapewniania dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami)

Zgodnie z art. 10 pkt. 1. **Obszar obejmujący całość lub część obszaru zdegradowanego, cechujący się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk, o których mowa art. 9 ust.1, na którym z uwagi na istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego gmina zamierza prowadzić rewitalizację, wyznacza się jako obszar rewitalizacji.** Dodatkowo zgodnie z art. 10 pkt. 2 **Obszar rewitalizacji nie może być większy niż 20% powierzchni gminy oraz zamieszkały przez więcej niż 30% liczby mieszkańców gminy. Obszar rewitalizacji może być podzielony na podobszary, w tym podobszary nieposiadające ze sobą wspólnych granic.**

W przypadku Działdowa jako obszar zdegradowany, w którym koncentrują się negatywne zjawiska społeczne wskazano obszar 3. Obszar ten nie został podzielony na podobszary, a z uwagi na jego istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego oraz możliwość oddziaływania na pozostałe obszary, w całości został wskazany jako obszar rewitalizacji.

Obszar 3 ma powierzchnię - 227,51 ha, co stanowi 19,8% całej powierzchni Gminy-Miasto Działdowo, a liczba ludności zamieszkującej go to 4 577 osób, co stanowi 22,2% liczby ludności miasta Działdowo. Oznacza to, że wytyczony obszar spełnia wymagania zawarte w ustawie odnośnie obszaru rewitalizacji i w niniejszym opracowaniu, **obszar rewitalizacji jest tożsamy z obszarem zdegradowanym – obszar 3.**

Tabela 14 Zestawienie wskaźników obligatoryjnych

Obszar	Ludność [os.]	% Ludności	Powierzchnia [ha]	% Powierzchni
Obszar zdegradowany – obszar 3	4 577	22,2%	227,51	19,8%
Obszar rewitalizacji – obszar 3	4 577	22,2%	227,51	19,8%
Gmina-Miasto Działdowo	20 661	100%	1 147,27	100%

Źródło: opracowanie własne

Rysunek 31 Mapa poglądowa obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji w Gminie-Miasto Działdowo

Źródło: opracowanie własne